

MASARYKOVA UNIVERZITA
Přírodovědecká fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2006

Martina DVOŘÁKOVÁ

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ
Přírodovědecká fakulta
Geografický ústav

Martina DVOŘÁKOVÁ

MEZINÁRODNÍ MIGRACE V ČR

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Daniel Seidenglanz

Brno 2006

Jméno a příjmení autora: Martina Dvořáková
Název bakalářské práce: Mezinárodní migrace v ČR
Název v angličtině: International migration in Czech republic
Studijní obor (směr): Humánní geografie – sociální geografie
Vedoucí diplomové (bakalářské) práce: Mgr. Daniel Seidenglanz
Rok obhajoby: 2006

Anotace v češtině

Předkládaná bakalářská práce se zabývá zhodnocením mezinárodních migrací v České republice po roce 1989 v souvislosti s Evropskou unií. Vedle analýzy faktorů ovlivňující migraci v poslední době je věnována pozornost současnému a budoucímu vývoji migrace našem území. Významná část práce popisuje problematiku migračním trendům mezi EU a námi, zkoumá rozdíly v evidenci migrace a její interpretaci.

Anotace v angličtině

The present Bachelor thesis is an assessment of the migration rate in the Czech Republic following the year 1989 and the Czech Republic's becoming a member of the European Union. Along with a presentation of the factors that have been lately influencing migration, the thesis concentrates on the present and anticipated evolution of migration on our territory. An important part of the thesis describes the problematic nature of the "migration flows" between the Czech Republic and the European Union, explores the sources and the differences in the way migration is recorded and interpreted.

Klíčová slova v češtině: migrace, Česká republika, Evropská unie

Klíčová slova v angličtině: migration, Czech Republic, European union

Prohlašuji tímto, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla v seznamu literatury veškerou použitou literaturu a další zdroje.

Ráda bych poděkovala mému vedoucímu práce panu Mgr. Danielu Seidenglanzovi (Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity, Geografický ústav) za jeho odborné vedení a připomínky, které mi při psaní bakalářské práce poskytl, stejně jako za věnovaný čas.

Poděkování patří také mé rodině, která mě po celou dobu studia podporovala a umožnila mi tak vybrat si Masarykovu univerzitu jako působiště pro mé vysokoškolské vzdělání.

V Brně dne 13.5.2005

vlastnoruční podpis autora

OBSAH

Úvod.....	7
1. Datové zdroje a použitá metodika zpracování.....	8
2. Mezinárodních migrace a rozbor faktorů ovlivňující její vývoj v poslední době....	9
2.1 Definice migrace.....	9
2.2 Formy Migrace.....	10
2.3 Migrační teorie a základní faktory migrace.....	10
2.3.1 Neoklasická teorie a „push, pull faktory“	11
2.3.2 Přiblížení hlavních migračních důvodů.....	12
2.3.2.1 Ekonomické důvody.....	12
2.3.2.2 Demografické.....	12
2.3.2.3 Politické, vojenské.....	14
2.3.2.4 Přírodní.....	14
2.3.2.5 Kulturní a tradice.....	14
2.4 Stručný popis aktuálního vývoje migrací.....	15
2.4.1 Hodnověrnost odhadů počtu migrantů (a uprchlíků)	15
2.4.2 Stručný poválečný vývoj.....	15
2.4.2.1 Rok 2005.....	17
3. Stručná analýza vývoje mezinárodních migrací v ČR po roce 1989.....	20
3.1 Právní základna.....	20
3.2 Vymezení pojmu „cizinec“ v české legislativě.....	21
3.3 Charakteristika jednotlivých etap migračního vývoje ČR.....	22
3.3.1 První etapa: roky 1990 - 1992	23
3.3.2 Druhá etapa: roky 1993 - 1997	25
3.3.3 Třetí etapa: roky 1998 – 2000	26
3.3.4 Čtvrtá etapa: roky 2001 – 2005.....	27
3.4 Imigrační proudy do ČR.....	27
3.5 Důvody k udělení statutu cizince s trvalým pobytem v ČR.....	29

4. Zhodnocení vývoje migrací mezi ČR a ostatními členskými státy EU a jejich vývoj do budoucna.....	29
4.1 Politika Evropské Unie v oblasti migrace (významné smlouvy).....	29
4.1.1 Schengenská dohoda a Dublínská úmluv.....	29
4.1.2 Maastrichtská smlouva.....	30
4.1.3 Amsterdamská smlouva.....	30
4.1.4 Budapešťský proces.....	31
4.2 Legislativa a pracovní migrace v EU.....	31
4.2.1 Výzva společné evropské migrační politiky.....	31
4.2.2 Legislativa pracovní migrace pro přistoupené státy k EU v roce 2004.....	32
4.2.3 Směrnici Rady 68/360 EHS a vyplývající závěry.....	32
4.3 Migrace mezi ČR a EU.....	33
4.3.1 Legální a nelegální migrace v EU.....	33
4.3.2 Problematičnost zpracování dat.....	34
4.3.3 Imigrace do ČR ze států EU podle ČSÚ (Český statistický úřad).....	35
4.3.4 Migrační saldo a objem migrace (ČR a EU).....	37
4.4 Naznačení pravděpodobného budoucího vývoje migračních vztahů.....	39
4.4.1 Nelegální migrace.....	39
4.4.2 Migrace ve směru Východ – Západ.....	39
4.4.3 Demografický vývoj v EU.....	40
4.4.4 Emigranti jako zdroj pracovní síly v ČR.....	41
4.4.5 Češi v zahraničí.....	41

Závěr

Seznam použitých zdrojů

1. Tištěné dokumenty
2. Elektronické zdroje
3. Internetové odkazy

Seznam použitých symbolů a zkratek

Seznam příloh

ÚVOD

Migrační tendence let budoucích jsou výsledkem spletených migračních trendů vycházející z minulosti a aktuální politické atmosféry. Jsou spjaty nejen s naším územím, prostorem Evropské unie, ale i s globálním problémem migrace obyvatelstva. Na počtu a složení migrantů se podílí zákony cílové země, stejně jako zákony zdrojových států migrantů. Příkladem může být např. vízová povinnost nebo „běžná“ politická nestabilita daného státu či hrozící/probíhající válečný konflikt.

Okázalé rozměry migrace v posledních desetiletích jsou ohromující. Ať už jsou migranti nuceni odejít ze svého trvalého bydliště z ekonomických či existenčních důvodů, musí se na migranty přijímací země připravit. Jak ale dosáhnout správného konečného čísla, o kolik „nových“ imigrantů se bude muset stát v následujícím roce nebo v dalších deseti letech postarat... S takovými problémy se nezabývá jen státní sféra, ale i občané, kterých se soužití s migranty dotýká.

Tato práce by měla ve více či méně specializovaných otázkách problematiky migrace mapovat situaci na území České republiky od roku 1989 do budoucnosti, stejně tak by měla přinést základní analýzu migračních trendů mezi ČR a ostatními členskými státy EU (Evropská unie). Jejím cílem je také podat základní informaci o pozitivních i negativních faktorech, které ovlivňují povahu mezinárodních migrací v poslední době.

Práce je členěna do čtyř kapitol. První je věnována metodickému postupu při získávání a analýzách dat. Další potom úvodu do problematiky migrace – co to vlastně migrace je, jaké faktory ji ovlivňují, i nastínění současného vývoje ve světě. Třetí kapitola se věnuje analýze vývoje migrací v přímo v České republice po roce 1989. Následující kapitola ji ještě rozvíjí na oblast migračních vazeb s Evropskou unií, legislativních opatření, porovnává hodnověrnost použitých dat, neopomenula ani naznačení možného vývoje vztahů ČR (Česká republika) a EU včetně ilegální migrace.

1. DATOVÉ ZDROJE A POUŽITÁ METODIKA ZPRACOVÁNÍ

Migrace je typickým příkladem časové a prostorové proměnlivosti. Získávání údajů o migrantech je často komplikované, ovlivněné legislativou daných států (závislé na určení definice emigrantů, imigrantů, azylantů...). Z důvodu potřebné aktuálnosti dat pro vypracování analýzy určitého problému, je většina publikací v internetové podobě (na úkor tištěných knih). Proto i v této práci byly zpracovávány zdrojové údaje především z internetových serverů – ČSÚ (Český statistický úřad), Eurostat a Ministerstvo vnitra ČR). Tištěné publikace byly použity k získání informací o obecných trendech především na mezinárodní úrovni. Práce se snažila porovnávat údaje z různých zdrojů, které byly často nekompatibilní, pro hlubší analýzy využívala nejvěrohodnější z nich.

V práci se uplatnila především metoda analýzy a syntézy. Bylo potřeba zdrojová čísla získávat z více odkazů/publikací, abychom dosáhly vyvození obecně platných i detailnějších výsledků. Při aplikaci závěrů se vycházelo z vyšší úrovně směrem k nižší, ale i naopak – záleželo na podrobnosti získaných údajů.

2. MEZINÁRODNÍ MIGRACE A ROZBOR FAKTORŮ OVLIVŇUJÍCÍ JEJÍ VÝVOJ V POSLEDNÍ DOBĚ

2.1 Definice migrace

I když je v poslední době migrace¹ jako jedno z „populárních témat“ na mezinárodní úrovni, samotné vymezení pojmu „migrace“ není právě jednoznačné, můžeme ji zkoumat v několika rovinách. Nejčastěji je migrace charakterizována jako přesun jednotlivců či jejich skupin přes vnitřní či vnější politické hranice státu na určité časové období (trvale, dlouho-, krátkodobě).

Glossary on Migration (cit. IOM 2004, 41) popisuje tento pojem ještě přesněji: „a process of moving, either across an international border, or within a State. It is a population movement, encompassing any kind of movement of people, whatever its length, composition and causes; it includes migration of refugees, displaced persons, uprooted people, and economic migrants“.

Tato práce se věnuje přímo jednomu z druhů migrace – mezinárodní migraci². Ta je definována např. jako „movement of persons who leave their country of origin, or the country of habitual residence, to establish themselves either permanently or temporarily in another country. An international frontier is therefore crossed“ (cit. IOM 2004, 35).

Při teoretickém zkoumání je kladen důraz na faktory migrace, počet, národnost, pohlaví i věk emigrantů/imigrantů, směry pohybu z výchozí do cílové země. Hlediskem k dalšímu dělení je i důvod k samotnému stěhování na migraci dobrovolnou a vynucenou (násilnou, nedobrovolnou). V souvislosti s migrací se pak setkáváme s pojmy jako přistěhovalý, vystěhovalý, reemigrace (návrat do vlasti), repatriace (návrat organizovaný státní mocí).

¹ Z etymologického hlediska jde o slovo vycházející z latiny: migratio – přestěhování [Velký sociologický slovník, 1996].

² International migration, external migration (mezinárodní migrace je definována pomocí vnitřní migrace), popř. opozitum internal migration

2.2 Formy migrace

Jak už bylo zmíněno, migrace nemá jednu podobu. Jedná se o soubor různorodých pohybů. Pro lepší orientaci v této problematice ji členíme do skupin podle různých charakteristik. S tím jsou spojené i důsledky přístupu hostitelských a příp. i vysílajících zemí v oblasti vnitřní migrace, emigrace i imigrace.

Podle délky pobytu migrantů v cílové zemi lze definovat tři „typy/druhy“ migrace – krátkodobou/dočasnou (temporary), dlouhodobou (long-term) a trvalou (permanent). Samotní migranti jsou pak členěni do čtyř skupin: dlouhodobí a krátkodobí emigranti a imigranti. Člověk, opouštějící své obvyklé domácí prostředí, chce dobrovolně a účelně změnit nějakou oblast svého života (lepší práce, kvalitnější vysoká škola), stane se dobrovolným emigratem. Naopak osoba nucená takovéto místo opustit, se účastní násilného vystěhování, nemá možnost volby, je nedobrovolným migrantem (etnická nesnášenlivost, diktátorský režim).

Dalším kritériem je hledisko příčin a následků (dobrovolná/ekonomická, nedobrovolná). V neposlední řadě dochází k dělení z hlediska legálního přechodu přes hranice státu (legální/nelegální). Může také použít dělení podle důvodů, kvůli/díky kterým emigranti opouští své domácí prostředí (ne-, ekonomické, rodinné, národnostní, religiózní...). Zohledňovat můžeme i území, na kterém je migrace zkoumána – vnitrostátní (dochází k přelivu osob v rámci hranic jednoho státu) a mezinárodní (na úrovni nejméně dvou samostatných státních celků, s problémem vystěhovalectví se tak potýkají jejich zdrojové země a s přistěhovalectvím státy přijímací). Důležitým zkoumaným jevem je i struktura stěhujícího se obyvatelstva (např. podle věku, pohlaví, jazykového a národnostního třídění).

2.3 Migrační teorie a základní faktory migrace

Příčiny migrace se v druhé polovině 20.století, kdy migrační toky nabíraly na síle, pokusilo vysvětlit hned několik migračních teorií (jejich autory se nestali pouze geografové, ale i demografové, sociologové, ekonomové a historici). Teze byly vytvářeny nezávisle na sobě – největší vliv na ně měla doba formulování a „aktuální“ vývoj migrace na úrovni makro či mikro. Problémem při posuzování jednotlivých teorií je ovšem jejich jednostrannost, neboť je potřeba využívat více hledisek a přístupů.

Podle Rubensteina (2002, s odvoláním na Ravensteina) mezi hlavní důvody migrace patří ekonomické faktory, mezi další patří příčiny kulturní a přírodní. Mezi obecně platné členění spadají ekonomické podmínky (získání lepšího pracovního místa a vyšších příjmů), demografické (populační boom, vlna stěhování z Evropy do Ameriky), politické a vojenské (válka v Afghánistánu), přírodní (tsunami v prosinci 2004), kulturní podmínky a tradice (muslimové do nově vzniklého státu Pákistánu).

2.3.1 Neoklasická teorie a „push, pull faktory“

Jednou ze základních migračních teorií je neoklasická (Neoclassical economic approach). Její podstata je v definování „push - pull“ faktorů. První z uvedených nutí osoby k opuštění své mateřské země, pull faktory zase přitahují tyto emigranty do států cílových (jako je západní Evropa). Teorie se především zaměřuje na rozdílné platové podmínky v zaměstnání a na náklady možné migrace. Hovoří o tzv. cost-benefit calculation, kdy se jedinec snaží dosáhnout co nejvyššího užitku, pokud bude návratnost kladná (positive net return), tak se migrant rozhodne k emigraci (Castles, S., Miller, J. M. 1998).

Mezi push faktory můžeme zařadit politické recese, válečné konflikty, nedostatek volných pracovních míst, rychlý demografický růst, chudobu nebo nízkou životní úroveň, problém častého výskytu chorob. Jsou bezprostředním a nejčastějším důvodem k migraci. Push faktory jsou migrantovi blízké. Příčiny, které nutí osoby k vystěhování se objevují náhle a jsou mu známy. Dostane-li se osoba do krizové situace, pak ji musí nějakým způsobem rychle řešit (špatné sociální podmínky, přírodní katastrofy), takovým východiskem může být právě migrace.

Pull faktory, lákající emigranty do přijímací země, tak rozšířené při rozhodování zda emigrovat nejsou. Ale rozhodují o tom, kterou zemi si vybrat. Do této kategorie spadá např. ekonomická stabilita, vysoká hospodářská úroveň a dostatek pracovních příležitostí a tím pádem i vyšší příjmy, dostupnost pozemků, příslib sociálních jistot, dodržování lidských práv nebo naděje na lepší budoucnost, přirozená touha po bezpečí. Pull faktory dominují především u plánované migrace a odborníků přicházejících na kvalifikované pozice.

Uvedené pull faktory mají za následek ale i negativní aspekty ovlivňující život migranta – frustraci z pobytu v cizím a neznámém státu, mimo vlastní známý svět s kulturou a rodinným zázemím, potřebu naučit se jazyk. Nebo „předpokládané“ xenofobii reakce ze strany hostitelského státu s tím, že se potýkají i s velkou konkurencí ohledně pracovního postavení (často jejich vzdělání není uznáváno).

2.3.2 Přiblížení hlavních důvodů k migraci

2.3.2.1 Ekonomické důvody

Mezi pull faktory ovlivňující migraci patří vysoké HDP na hlavu. Vysoká nezaměstnanost se zase řadí k push faktorům. I obecná úroveň dosaženého vzdělání je významným rysem migračního pohybu. Ve státech, kdy je úroveň vzdělání vyšší je pro nekvalifikované síly migrantů možnost rychlejšího a zaručeného uplatnění, protože „domácí“ se do méně odborných (tudíž i hůře placených pozic) neradi nezapojují. S vyšším dosaženým vzděláním obecně rostou i požadavky na pracovní pozici. Časem může dojít k profesnímu růstu takto zaměstnaných cizinců, kteří uvolní místa dalším. Počet cizinců v zemi má také své důsledky, nejen v sociálním vnímání. Přemíra jejich počtu může vyvolat i politické konflikty na národní úrovni např. ve financování jejich začlenění do společnosti. Ovlivnit to může i charakter příčin přistěhování (ekonomičtí x nucení migranti), jejich státní příslušnosti a ochotě se přizpůsobit.

Mladí lidé se dostávají do ekonomicky vyspělejších států nejen za účelem získání lépe placeného pracovního místa a kvalifikace, ale i ze studijních důvodů. Oblast místa, kde navštěvují školu/univerzitu, se může stát prostorem pro jejich budoucího bydliště. V takovýchto případech usnadňuje pobyt v zemi řada nadnárodních organizací, které udělují studentům stipendijní peněžní ohodnocení a mohou se tak lépe integrovat do místní kultury, což je předpokladem pro jejich případné usazení v místě studia.

2.3.2.2 Demografické důvody

Demografický přechod se v Evropě projevil v minulých třech stoletích odlivem obyvatel do zámoří, problémem byl vysoký počet obyvatel a neodpovídající počet pracovních míst. V současné době si Evropská unie začala uvědomovat, že demografické důvody se stanou v budoucnu velkým problémem a nevyhnou se ani naší republice (Bartoňová 1997, Drbohlav

2004). Už od poloviny šedesátých let probíhá v Evropě druhý demografický přechod, projevující se rostoucím významem práv a samotného životního naplnění jednotlivců - získání dobrého společenské postavení, vzdělání a dosažení osobních cílů člověka (odklon od upřednostňování rodinných hodnot). Na prvním místě už není pouhé zajištění základních životních potřeb. Z uvedených důvodů se snižuje sňatečnost a přirozený přírůstek (zvýšení počtu bezdětných žen, odkládání mateřství do vyššího věku, odmítáním rodinného modelu života) nebo emancipovaností žen.

Dominující míra úmrtnosti nad porodností vlivem druhého demografického přechodu bude mít za následek nedostatek pracovních míst na všech pozicích, pokud ho nebudou státy aktivně řešit. Tzv. „stárnutí populace“ v E-25, by v budoucnu mohlo mít neblahý vliv na poměrové zastoupení produktivní a neproduktivní složky obyvatelstva. U některých států už nyní dochází k přirozenému úbytku obyvatelstva. Na jedné straně se tak Unie snaží zabránit přílivu imigrantů, na druhou stranu jsou pro ni neocenitelným zdrojem pracovní síly, zárukou sociálních jistot i prosperity a rozvoje ekonomiky. Rozdíl je v plánované a potřebné imigraci s „problémovým“ přílivem osob.

Ačkoli podobné prognózy o stavu obyvatelstva v nadcházejících letech jsou známy již delší dobu, tak opatření proti tomuto vývoji se v Evropě teprve rozvíjejí. Základním kamenem jsou tu programy vypracované pro území USA a Kanady, které se věnují „lákání tzv. skilled labour“, kteří řeší aktuální potřeby daného státu. Na tomto základě byly v Evropě vybudovány dva modely, které mají příchod takovýchto pracovníků usnadnit (Člověk v tísni 2004). Jedná se o usnadněný přístup k pracovním vizům, ta jsou pak omezena časem nebo oborem pracovního místa (charakteristické pro Belgie, Dánsko, Francii nebo Španělsko). Druhým typem je nabídka osobám s pracovním vízem budoucího trvalého nebo dlouhodobého pobytu v přijímací zemi. Poslední zmiňovaný model byl zaveden i u nás, Aktivní výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků, kde výchozím a příkladovým modelem je Quebecký typ. Jedná se ale o nově se rozvíjející teorie a postupy, ve kterých vidí ještě odborníci nemálo chyb.

Vysoce kvalifikovaní pracovníci odjíždějí společně se svými rodinami z pracovních důvodů do zahraničí. Cílová země se pak musí postarat o to, aby pracovníky na svém trhu práce udržela, oni sami se rozhodli zůstat i několik let a zabránili úbytku obyvatel.

2.3.2.3 Politické, vojenské příčiny

Jednadvacáté stolení se vyznačuje relativně klidnou situací v Evropě – konflikty v bývalé Jugoslávii jsou lety dávno minulými, ale jejich vyvrcholení se projevilo v etnickém znovurozložení uvnitř státu i emigrací do zemí západní Evropy. Přesto si Evropskou unii jako svou cílovou zemi mohou zvolit občané jiného nějakého nestabilního státu vně Evropy (problematické jsou oblasti západní a střední Afriky, Afghánistánu...). Z domova je může vyhnat obava o vlastní život, stanou se nedobrovolnými migranty. Na Balkánu se dominantním migračním pohybem věnovala pozornost např. v Albánii nebo Srbsku. Vojenské příčiny doprovázené politickými patří k nejčastějším důvodům při udělování azylů (Bártová 2005).

2.3.2.4 Enviromentální migrace

Narůstá podíl osob, které ze svého domova odešly z přírodních důvodů (výkyvy teplot, plynulé i náhlé zvýšení mořské hladiny, minimální až nedostačující množství pitné vody). Podle některých obecných odhadů OSN je počet zmiňovaných migrantů cca. 25 milionů, ale v roce 2050 by se jich počet mohl blížit až sto padesáti milionům. V budoucnosti by tito vystěhovalci neměli migrovat v rámci vlastního státu a popř. okolních zemí, ale jejich cílem by se měly stát evropské státy (s výrazným podílem států EU). Mezi emigračně významné oblasti se znečištěným prostředím může patřit např. saharská rozšiřující se poušť, nevhodná místa pro život v záplavových oblastech... Problematikou číslo jedna by se v budoucnosti mohla stát stále se rozšiřující ozónová díra.

2.3.2.5 Důvody z hlediska kultury či tradice

Koloniální minulost států EU byla v minulých desetiletích významným faktorem přílivu migrantů právě z přidružených území. Novodobou obdobou mohou být ekonomické vztahy zemí – plánované pracovní programy. Tak se například do bývalého Československa v sedmdesátých letech dostala většina Vietnamců, navzdory jazykovým a kulturním bariérám. V Evropě se nevýraznějším kulturním důvodem k migraci stalo stěhování tisíců Židů po druhé světové válce se do Izraele.

2.4 Stručný popis aktuálního vývoje migrací

2.4.1 Hodnověrnost odhadů počtu migrantů (a uprchlíků)

Hodnoty jsou zkresleny hned několika faktory. Neměli bychom zapomenout, že i když se jedná o relativně renomované údaje, jde především o čísla orientační (využito zdrojů z on-line odkazů na <http://esa.un.org/migration>). Tato podkapitola čerpala z publikace OSN (Trends In Total Migrant Stock: The 2005 Revision) a OECD (Trends in International Migration 2004, 2003).

Jako příklad nesrovnalostí můžeme uvést změny ve struktuře vnitřních a zahraničních migrací - např. v roce 1991 rozpad SSSR nebo Československa³. Údaje o zahraničních migrantech po roce 1990 už jsou za každý nově vzniklý stát zvlášť. Podle výše uvedené on-line publikace OSN to znamená, že 27 miliónů lidí je do této statistiky zařazeno jako zahraniční migranti, ale před rozpadem jednotlivých státních útvarů byli zařazeni do vnitřní migrace.

Porovnáme-li údaje OSN v roce 1995 s odhadem Martina –Widgrena dojdeme k závěru, že se počty mezinárodních migrantů rozcházejí přibližně o 40 miliónů lidí – Drbohlav uvádí celkový počet mezinárodních migrantů na 125 milionů (Drbohlav, D. 1997, 234).

Oficiální statistiky pak nemalou měrou mohou komplikovat nelegální přechody hranic sousedních států. V tomto případě o nějakém ošetření migrační politiky hovořit nemůžeme. Ta „ztratí funkci regulátoru migrace a stane se jakýmsi formálním sítem, jímž se migrace rozčlení na evidovanou a „skrytou“ (patrně značně rozsáhlou), přičemž všichni migranti se do „své“ cílové země dostanou“ (cit. UHLÍŘ, D.1993, str. 152).

2.4.2 Stručný poválečný vývoj migrace

Zajímavé srovnání také přináší porovnání počtu obyvatel a migrantů. V pětaticetiletém sledovaném období došlo k půlprocentnímu nárůstu počtu mezinárodních migrantů na obyvatelstvo Země. Ovšem nejednalo se o trvalý vzestupný trend. Do roku 1960 totiž počet migrantů až do roku 1980 procentuelně (ne absolutně) klesal. V roce 1960 byla tato

³ U našich statistik bylo území Slovenska zařazeno do vnitřní migrace, ale pokud bychom tento údaj chtěli převést na zahraniční migraci, tak k tomu budeme mít dostupná data – blíže v kapitole třetí.

hodnota rovna 2,5%, ovšem v roce 2003 se rovnala už celým třem procentům (Země měla podle odhadů OSN v polovině roku 2005 něco kolem 6 464 750 000 obyvatel a 190 633 564 zahraničních migrantů), dokládá Příl.1. Během tohoto období se také významně měnil podíl na migraci v jednotlivých ekonomických regionech světa.

Tab.1 : Základní údaje o počtu migrantů ve světě⁴

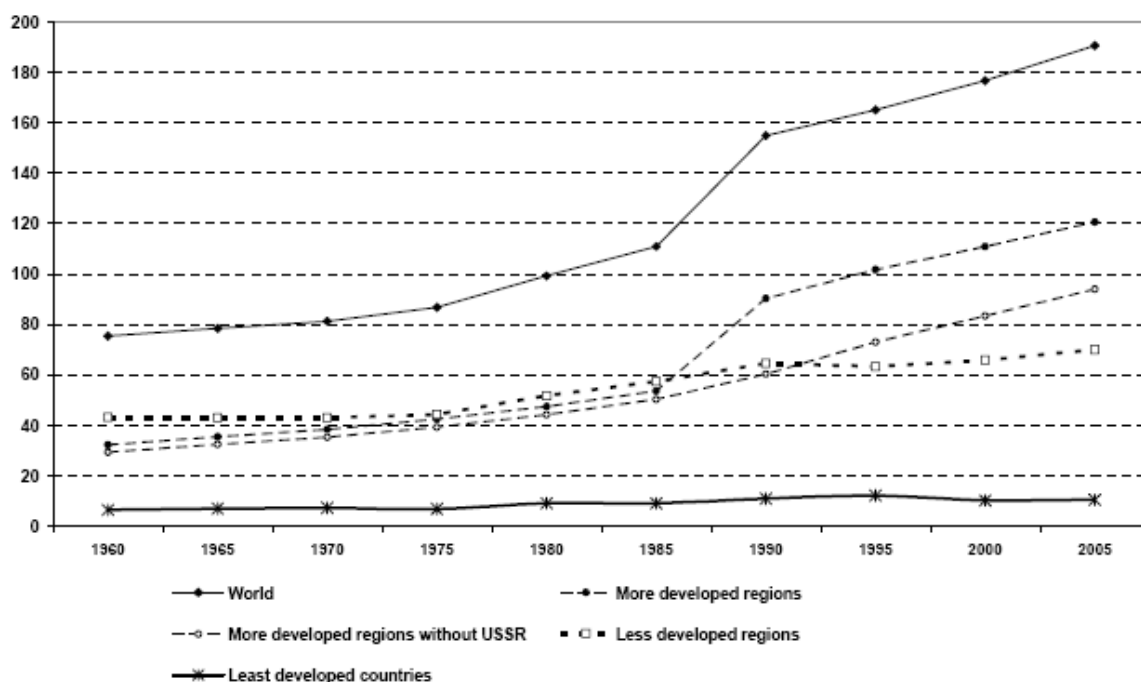
Indikátor	1960	1970	1980	1990	2000	2005
Odhad cel. mezinárodní migrace	75 463 352	81 335 779	99 275 898	154 945 333	176 735 772	190 633 564
Odhad množství uprchlíků	2 163 992	3 886 983	9 065 472	18 497 223	15 656 912	13 471 181
Počet obyvatel (v tisících)	3 023 670	3 696 128	4 442 309	5 279 519	6 085 572	6 464 750
Počet mezinárodních migrantů z celkového počtu ob. [%]	2,5	2,2	2,2	2,9	2,9	3,0
Podíl uprchlíků na mezinárodním stěhování [%]	2,90	4,80	9,10	11,90	8,90	7,10

Upraveno podle: UN Population Division, 2006

V roce 1960 byl počet mezinárodních migrantů v rozvojových zemích (podle OSN - 43 milionů zahraničních migrantů) o jedenáct milionů větší, než v rozvinutých zemích (OSN - kolem 32 milionů). Publikace Trends in Total Migrant Stock uvádí, že počet migrantů v rozvinutých zemích v letech 1960 – 75 rychle rostl, v zemích rozvojových se skoro vůbec nezvětšoval, proto roku 1975 došlo k vyrovnání počtu migrantů. Od roku 1985 počet emigrantů a imigrantů v rozvinutých zemích rychle roste⁵ a v rozvojových zemích se jejich nárůst zastavil. V letech následujících se více mezinárodních migrantů uchyluje do vyspělých států, v málo rozvinutých zemích se v roce 1960 nacházelo více než polovina všech migrantů, ale v roce 2005 už jen 37% (dokládá Příl. 2 na příkladu Evropy).

⁴ Údaje jsou vztaženy vždy k polovině zkoumaného roku.

⁵ I v případě, že opomineme migranty vztahující se k SSSR.

Obr. 1 : Trendy v počtu mezinárodních migrantů na úrovni světa a hlavních skupin regionů podle jejich hospodářské vyspělosti v letech 1960 - 1990

Pramen: United Nations, 2006

S počtem migrantů se mění i příčiny migračních toků. Ještě v šedesátých letech byly politické důvody dominantní (Maďaři po roce 1957) a pracovní zanedbatelné. V sedmdesátých letech se ale počty azylantů v Evropě razantně zvýšily, žádost o práci se stala nejčastějším uváděným důvodem. I politika sehrála velkou roli – jižní Evropa se nepotýkala již s tak velkým problémem emigrace z těchto států⁶, naopak rozvojové země se staly zdrojovými státy migrantů do západní Evropy.

2.4.2.1 Rok 2005

V polovině roku 2005 OSN odhadlo počet mezinárodních migrantů na více než 190 milionů osob. Za posledních pětadvaceti let se počet mezinárodních migrantů více jak zdvojnásobil, vzrostl o více jak 110 milionů lidí.

V posledním sledovaném roce se v Evropě usadilo nejvíce migrantů (celých 33% migrantů, v absolutním počtu 64 milionů). Za Evropou následuje Asie (53 mil. osob),

⁶ Jako je Portugalsko nebo Řecko

Severní Amerika, Afrika, Latinská Amerika a Karibik a Oceánie. V přepočtu na počet obyvatel figuruje Oceánie (15%) a Severní Amerika (13%). Pro tuto práci tak významná otázka Evropy - zde se na celkový počet obyvatel kolem 728 389 000 hostil na 64 116 000 mezinárodních migrantů (8,8%).

Nejen v poslední době velmi diskutovaná otázka uprchlíků se zdá oprávněná. Nejen z pohledu několika čísel – na světě se v roce 2005 pohybovalo přibližně 13,5 milionů lidí, více jak 7% mezinárodních migrantů (nejvýznamnější podíl uprchlíků na celkovém množství zahraničních migrantů byl vysledován v Africe 18% a v Asii 15%), v Evropě jejich podíl pak představoval necelých devět procent zahraničních migrantů.

Co se týče charakteristiky mezinárodní migrace z hlediska dominance migrujících žen či mužů, tak můžeme konstatovat, že jejich zastoupení je poměrně vyrovnané, stejně jako ve světě, tak i v Evropě se jejich počet stabilně mírně zvyšoval⁷. Nejvyšších absolutních i relativních počtů migrantů dosahuje stabilně USA (ukazuje Obr. 2).

⁷ Podíl žen na celkové skladbě migrantů je vyšší v Evropě (53,4%) než ve světě (49,6%).

<i>Rank</i>	<i>Country or area</i>	<i>1990</i>		<i>Country or area</i>	<i>2005</i>	
		<i>Number of migrants (millions)</i>	<i>As percentage of total</i>		<i>Number of migrants (millions)</i>	<i>As percentage of total</i>
1	United States of America	23.3	15.0	United States of America	38.4	20.2
2	Russian Federation	11.5	7.4	Russian Federation	12.1	6.4
3	India	7.4	4.8	Germany	10.1	5.3
4	Ukraine	7.1	4.6	Ukraine	6.8	3.6
5	Pakistan	6.6	4.2	France	6.5	3.4
6	Germany	5.9	3.8	Saudi Arabia	6.4	3.3
7	France	5.9	3.8	Canada	6.1	3.2
8	Saudi Arabia	4.7	3.1	India	5.7	3.0
9	Canada	4.3	2.8	United Kingdom	5.4	2.8
10	Australia	4.0	2.6	Spain	4.8	2.5
11	Iran (Islamic Republic of)	3.8	2.5	Australia	4.1	2.2
12	United Kingdom	3.8	2.4	Pakistan	3.3	1.7
13	Kazakhstan	3.6	2.3	United Arab Emirates	3.2	1.7
14	Hong Kong, SAR China	2.2	1.4	Hong Kong, SAR China	3.0	1.6
15	Côte d'Ivoire	2.0	1.3	Israel	2.7	1.4
16	Uzbekistan	1.7	1.1	Italy	2.5	1.3
17	Argentina	1.6	1.1	Kazakhstan	2.5	1.3
18	Israel	1.6	1.1	Côte d'Ivoire	2.4	1.2
19	Kuwait	1.6	1.0	Jordan	2.2	1.2
20	Switzerland	1.4	0.9	Japan	2.0	1.1

Obr. 2: Dvě desítky zemí nebo území s největším počtem mezinárodních migrantů v roce 1990 a 2005 ⁸

Pramen: United Nations, 2006

⁸ Popis v anglickém jazyce

3. STRUČNÁ ANALÝZA VÝVOJE MEZINÁR. MIGRACÍ V ČR PO ROCE 1989

Významnost migrace je v populačním vývoji našeho státu neopomenutelná. Přelomem se stal rok 1989. Před sametovou revolucí byla migrace silně ovlivněna - tzv. přirozená migrace byla popřena a celý stát byl od zemí západního bloku izolován fyzickou bariérou, „železná opona“ tehdejšího Československa vedla v pohraničí Spolkové republiky Německo a Rakouska. Politické faktory byly tehdy nejdůležitějšími faktory při formování legálních migračních proudů od konce druhé světové války až do pádu samotného totalitního režimu v tehdeším CSSR⁹.

3.1. Právní základna

Od první světové války se u nás vedou statistické záznamy o zahraniční migraci, jsou z větší či menší míry porovnatelné (např. na úplném počátku, evidence zahrnovala pouze československé občany, od roku 1954 se týkala pouze československých státních občanů, v roce 2001 se změnila samotná metodika sledování¹⁰). Nutná data k posouzení mezinárodní migrace poskytuje Český statistický úřad i Ministerstvo vnitra. Evidování jsou cizinci podle délky a účelu pobytu na našem území. Veškeré tyto právní postupy na získání povolení k pobytu včetně pravidel pobytu v naší republice upravuje Zákon č. 325/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění přepisu ze dne 1.11.2005 (vstoupil v platnost k 1.1. 2006). Do statistik jsou zahrnuti i cizinci, kteří obdrželi azyl (jejich práva a povinnosti upravuje Zákon č. 325/1999 Sb. o azylu). Ve statistikách je zahrnuto více rozhodujících veličin, pro tuto práci mají velký význam i imigranti, kteří obdrželi povolení k dlouhodobému pobytu (podle Zákona č. 323/1999 Sb.). Podmínky příchodu a pobytu cizinců ovlivňuje řada právních předpisů – nejen zákon o azylu a zákon o pobytu cizinců¹¹.

⁹ Migrace samozřejmě existovala. Emigranti porušovali zákon, aby se dostali na Západ. Imigranti se na našem území na trvalo usazovali jen výjimečně a pokud ano, jednalo se především o pracovní migraci.

¹⁰ Započítávají se navíc cizinci, kteří u nás žijí na základě udělení povolení k trvalému nebo přechodnému pobytu na dlouhodobá víza nad 90 dnů a jejich pobyt zde přesáhl jeden rok (pokud jim platnost víza vyprší a opouštějí ČR, jsou evidováni jako vystěhovalí) a osoby, kterým byl udělen azyl či vízum za účelem strpení (je udělováno cizincům, kteří požádali o soudní přezkoumání správního rozhodnutí ve věci azylu)

¹¹ Např. i Zákon č. 222/2003 Sb. o dočasné ochraně cizinců, Zákon č. 216/2002 Sb. o ochraně státních hranic a jiné

Nejnovější novelou je zákon ze dne 16. března 2006, kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony ze dne 16. března 2006. Např. se jím zkracuje doba čekání na trvalý pobyt z 10 let na 5 let, přibližně 40 000 cizinců by mělo získat trvalý pobyt. Druhou nejvýznamnější změnou je nově zavedené udílení právního postavení dlouhodobě pobývajících rezidenta v Evropském společenství na území („rezident na území“) cizincům pobývajícím u nás déle než pět let (Činský, P. 2006, Úhl, P. 2005).

Vzhledem k tomu, že tato práce se má věnovat otázce mezinárodní migrace z hlediska humánní geografie, měly by tyto základní údaje o právních úkonech postačovat. Problematiky se částečně dotýká i kapitola popisující vývoj migrace na našem území po roce 1989.

Česká republika se od prvního května 2004 řadí mezi novou pětadvacítku států Evropské unie (EU si v posledních desetiletích staví „ochranné valy“ před přistěhovaleckými vlnami z jihu a z východu). S tím bylo spojeno i upravování a časté zpřísnování našich zákonů, aby ani v jedné věci neodporovali stanovám EU. Proto i výše uvedené zákony se dočkaly hned několika úprav.

3.2 Vymezení pojmu „cizinec“ v české legislativě

Abychom mohli pokračovat s podrobnější charakteristikou, je potřeba definovat si pojem „cizinec“. Obsah pojmu se může v jednotlivých zemích lišit, nicméně doporučení OSN v tomto případě specifikuje, že mezi cizince v dané zemi jsou zahrnuti všichni lidé, kteří mají v této zemi místo obvyklého pobytu a zároveň mají státní příslušnost jiné země.

V České republice je dáno Zákonem o pobytu cizinců §1, zák. č. 326/1999 Sb., že cizincem je fyzická osoba, která nemá české státní občanství/není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie (resp. ani jedno ze státních občanství není české). Pobyt, vstup a vycestování na naše území je v kompetenci Policie ČR, Ministerstva vnitra ČR a Ministerstva zahraničních věcí ČR.

Od vstupu do EU došlo ke změnám v nahlížení na charakter cizince. Od 1. května 2004 jsou u nás cizinci děleni podle výchozí/původní země do kategorií. Do první kategorie

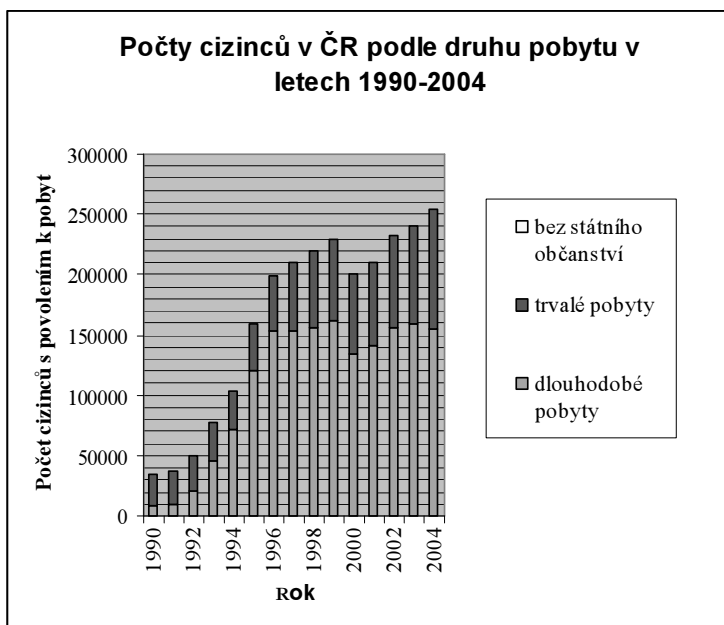
spadají občané zemí EU, Norska, Švýcarska, Islandu a Lichtenštejnska (zkráceně „občané EU“) a jejich rodinní příslušníci. Dále občané zemí EU registrované bez povolení k přechodnému nebo trvalému pobytu a jejich rodinní příslušníci, občany zemí EU a jejich rodinní příslušníci s povolením k přechodnému pobytu a občany zemí EU a jejich rodinní příslušníci s povolením k trvalému pobytu . Do druhé kategorie se počítají občané zemí mimo EU (zkráceně „občané třetích zemí“) - občané třetích zemí pobývajících v ČR krátkodobě (obecně do 90 dnů) bez víz, na základě krátkodobých víz do 90 dní, a nad 90 dní , občané třetích zemí s povolením k dlouhodobému, či k trvalému pobytu, v neposlední řadě jsou v této kategorii i cizinci s platným azylem. Lze rozeznat ještě třetí kategorii cizinců pobývajících v ČR a to bez ohledu na hranice EU, jsou to registrovaní žadatelé o azyl (není možné zakázat občanu EU, aby o azyl požádal) a cizinci pobývajících v ČR v rámci dočasné ochrany a nelegálně pobývajících cizinci v ČR (např. cizinci pobývajících v ČR po vypršení platnosti víz a povolení k pobytu či bez potřebných víz nebo povolení apod.).

3.3 Charakteristika jednotlivých etap migračního vývoje ČR (podle ČSÚ)

Naši novodobou demokratickou éru rozdělujeme na několik etap migračních vln podle počtu cizinců a migračních trendů přistěhovalců (Pavlík,Z. 2002). Z kvantitativního hlediska se od počátku roku 1990 do konce r. 2004 do České republiky¹² přistěhovalo 299 820 cizinců a o několik desítek tisíc osob méně se z našeho území vystěhovalo (165 569) – celkový přírůstek u nás tedy znamenal 134 251 obyvatel (od vzniku samostatné republiky to bylo o pouhých 15 tis. osob méně – data: ČSÚ). I když popis následujících trendů (podle chronologického řazení) nepopisuje vše, vypovídá o obecných trendech mezi stěhujícím se obyvatelstvem. Hraniční roky mezi jednotlivými etapami jsou následující:

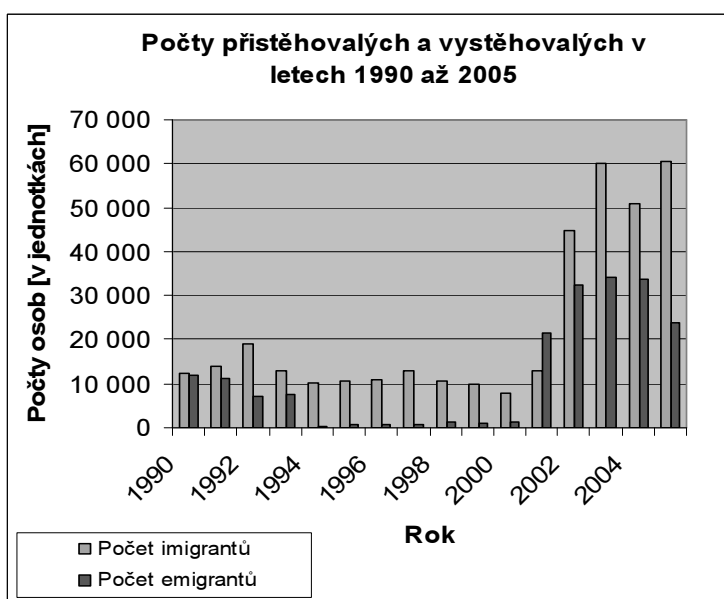
1. etapa: 1989/1990 - 1992
2. etapa: 1993 - 1997
3. etapa: 1998 - 2000
4. etapa: 2001 - 2005

¹² Do rozpadu Československé republiky se počítá i se stěhováním v rámci vztahů se Slovenskem.

Obr. 3: Počty cizinců podle druhu pobytu v letech 1999 – 2004¹³

Sestaveno podle: CZSO (Český statistický úřad), 2006 (podle Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR)

Obr. 4: Počty přistěhovalých a vystěhovalých v letech 1990 až 2005

Sestaveno podle: CZSO, 2006

3.3.1 První etapa: roky 1990 - 1992

Porevoluční etapa migrace je silně spojená s politickou situací u nás i v Evropě. Jak samotné označení napovídá, jedná se o časové vymezení migračních toků začínající rokem

¹³ Absolutní údaje dokládá Příl. 1.

1990 a je uzavřeno rokem 1992¹⁴. Při kvantitativním hodnocení nejen této etapy můžeme vycházet z Tab. 2, 3 a Obr. 3, 4. Při první konfrontaci s daty dojdeme k závěru, že došlo k navýšení počtu migrantů v obou směrech¹⁵ - přistěhovalých i vystěhovalých. Ale oproti pozdějšímu vývoji je celkový počet cizinců na našem území poměrně nízký (do 50 000 cizinců). V prvním zkoumaném roce došlo k jevu, který má podobné důsledky jako nyní, v němž počet vystěhovalých do ciziny byl nižší než počet přistěhovalých na naše území¹⁶, bilance se zahraničím v tomto období ještě pokračovala ve předrevolučním trendu. Do pozitivních hodnot se migrace vyšplhala až následujícího roku 1991. V česko-slovenské otázce migrace vypadala situace následovně: počet vystěhovalých na Slovensko měl početně klesající spád. V případě přistěhovalých ze Slovenska byl trend během třech sledovaných let kolísavý, s vrcholem v roce 1992 (u přistěhovalých z ostatních států je ale zaznamenám významný a postupný chronologický nárůst ve stejném roce vrcholu). První porevoluční etapa se ještě vyznačuje vyšším podílem cizinců s trvalým pobytem v ČR, než s pobytem dlouhodobým¹⁷ (obecně je mnohem jednodušší požádat o pobyt na více než 90 dní (dříve dlouhodobý pobyt) než o pobyt trvalý).

Tab. 2: Přistěhovalí a vystěhovalí do/z ČR mezi léty 1989 a 2004

Rok	Přistěhovalí z ciziny			Vystěhovalí do ciziny		
	celkem	z toho SR	ostatní	celkem	z toho SR	ostatní
1989	9 400	8 671	729	7 941	5 926	2 015
1990	12 411	10 073	2 338	11 787	7 674	4 113
1991	14 096	8 334	5 762	11 220	7 324	3 896
1992	19 072	11 740	7 332	7 291	6 823	468
1993	12 900	7 276	5 624	7 424	7 232	192
1994	10 207	4 076	6 131	265	56	209
1995	10 540	3 845	6 695	541	140	401
1996	10 857	3 450	7 407	728	213	515
1997	12 880	3 088	9 792	805	260	545
1998	10 729	2 887	7 842	1 241	356	885
1999	9 910	3 235	6 675	1 136	336	800
2000	7 802	2 826	4 976	1 263	413	850
2001	12 918	3 050	9 868	21 469	8 671	12 798
2002	44 679	13 326	31 353	32 389	14 455	17 934
2003	60 015	24 410	35 605	34 226	18 316	15 910

Sestaveno podle: CZSO, 2006

¹⁴ V těchto letech je stále považováno vnitřní stěhování se Slovenskem v rámci Československa za zahraniční migraci

¹⁵ K výraznější změně došlo jen po roce 2000, kdy byl nárůst způsoben legislativní úpravou a uvolněním zákonů

¹⁶ Hovoří se saldu stěhování (ze kterého je vyjmuta Slovensko, to je posuzováno zvlášť)

¹⁷ Od roku 1999 se jednalo o pobyt nad 90 dnů, tento problém v nejednotném označení se vyskytuje v této práci několikrát, nebude na něj nadále upozorňováno.

Tab. 3: Migrační saldo a objem migrace v ČR v letech 1990 - 2004

Rok	Saldo migrace		Objem migrace	
	celkem	z toho SR	celkem	z toho SR
1989	1 459	2 745	26 741	23 267
1990	624	2 399	36 609	31 872
1991	2 876	1 010	39 412	32 640
1992	11 781	4 917	45 435	33 186
1993	5 476	44	33 224	27 556
1994	9 942	4 020	20 679	10 528
1995	9 999	3 705	21 621	11 221
1996	10 129	3 237	22 442	11 798
1997	12 075	2 828	26 565	13 945
1998	9 488	2 531	22 699	12 326
1999	8 774	2 899	20 956	11 382
2000	6 539	2 413	16 867	9 478
2001	-8 551	-5 621	47 305	43 058
2002	12 290	-1 129	121 747	91 523
2003	25 789	6 094	154 256	112 557

Sestaveno podle: CZSO, 2006

3.3.2 Druhá etapa: roky 1993 - 1997

Rok 1993 je v problematice sběru dat zlomový tím, že stěhování se Slovenskem bylo už zahrnuto do zahraniční migrace¹⁸. V rámci česko-slovenských migračních vztahů se na trendy ostatních států a našeho dlouholetého federativního spojence, především díky úzkým sociálním a ekonomickým vztahům, pohlíží odděleně a jsou na ně uplatňována jiná pravidla legislativy¹⁹.

Vlna stěhování spojená s rozdělením Československé republiky pokračovala ještě v samotném roce jejího rozdělení (migrační toky byly v obou směrech poměrně početně vyrovnané). Na konci druhé polistopadové etapě se situace uklidnila, pozvolna stabilizovala. Pokud jde o migranty z/do jiných zemí než je Slovensko - počet přistěhovalých pokračuje ve stoupající tendenci a v roce 1997 se přibližuje hranici 10 000 imigrantů, jedná se o více jak 1,5x větší nárůst oproti počátku tohoto období. Počet vystěhovalých také nabírá vzrůstající trend (od celkového minima o hodnotě 192 vystěhovalých osob za hranice ČR mimo Slovenskou republiku 545 osobám na necelých 550 roku 1997). Pravděpodobně vzhledem ke stále nedokonalému právnímu ošetření evidence vystěhovalých osob se jejich počty pohybují v rozmezí několika málo stovek. Od

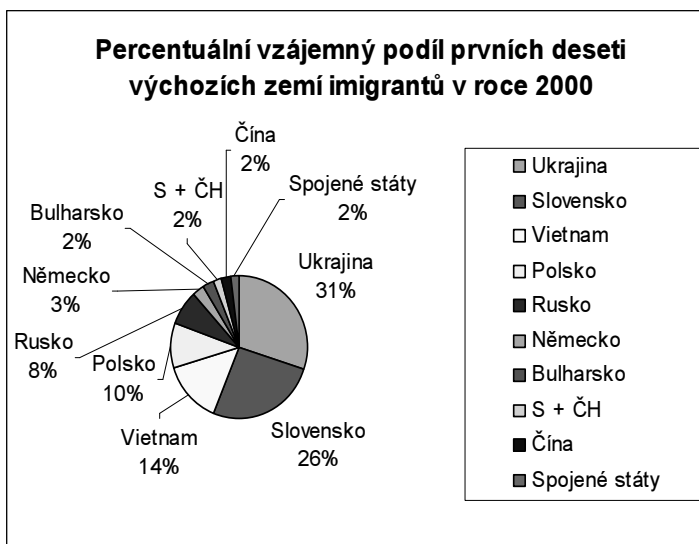
¹⁸ Československo se k 1.1.1993 rozdělilo na dva samostatné státy

¹⁹ Hlavní rozdíly jsou v běžném životě aktuální především při řešení situací jako je dočasná práce na našem území či sňatek a následné žádosti o povolení k trvalému pobytu.

roku 1994 se situace ještě více zkomplikovala, za vystěhovalého byl považován jen ten, který odevzdal svůj vystěhovalecký pas. I když tento proces byl povinný, tak bylo píče výjimkou, když tak někdo učinil, proto je evidence emigrantů od roku 1994 do 2001, kdy začal platit nový zákon, velmi diskutabilní

3.3.3 Třetí etapa: roky 1998 – 2000

V tomto období dochází k poklesu počtu přistěhovalých z ciziny (po dosavadním maximu v roce 1997 na hodnotu 4 976 osob v roce 2000²⁰), ke zmiňovanému trendu se přidává ještě nízký počet přistěhovalých ze Slovenska²¹ a následná stagnace všech ostatních charakteristik. Tím se v roce 2000 snižuje i celkový počet přistěhovalců na 7 802 osob (oproti maximu v roce 1992 se jedná o trojnásobný pokles). Rychlejší pokles intenzity imigrace je příkládán zavedení zpřísněných imigračních předpisů pro celou řadu zemí východní Evropy. Počet vystěhovalých se v tomtéž roce ustálil na hodnotě 1 263 osob s tím, že vystěhovalí na Slovensko se účastnili celými padesáti procenty.

Obr. 5: Percentuální vzájemný podíl prvních deseti výchozích zemí imigrantů v roce 2000
Sestaveno podle: CZSO, 2006

²⁰ V tomto roce došlo k celé řadě změn předpisů imigrační politiky, která upravovala vztahy se zeměmi především z východní Evropy (významná zdrojová oblast přistěhovalců).

²¹ Jak ukazuje Obr. 3., cizinci ze Slovenska tvořili na celkovém úhrnu imigrantů jen 26% (v porovnání Příl. 4. a 5.)

3.3.4 Čtvrtá etapa: roky 2001 – 2005

Od počátku nového století se počty emigrantů i imigrantů několikanásobně zvýšily. Maximum této vývojové etapy je v polovině zkoumaného období – roku 2001 se do ČR přestěhovalo necelých 13tis. osob, ovšem roku 2003 to bylo už přes 60 000 osob²². Celkové i „slovenské“ migrační saldo se dostalo téhož roku poprvé od roku 1990 do záporných hodnot (Pavlík, Z. 2002). O rok později byl nižší počet vystěhovalých pouze na Slovensko, počet přistěhovalých z jiných států než je Slovenská republika byl logicky vyšší než počet vystěhovalých. V tomto roce nadále stoupal i počet vystěhovalých (i když už ne tak razantně) oproti předešlému roku²³.

3.4 Imigrační proudy do ČR

Národnostní složení je hodně ovlivněno politikou²⁴. Dostaneme-li se k charakteristice národnostního složení migrantů v průběhu uplynulých patnácti let, tak dojdeme k závěru, že k nejpočetnějším občanům s jinou státní příslušností, než s českou, patřili Slováci. U nich jsou ještě dnes uplatňovány četné příbuzenské vztahy a v právním slova smyslu „uvolněnější“ legislativa. Během sledovaného období se množství zdrojových migračních států pro naši republiku významně rozšířilo. Dnes je velká většina přistěhovalých Evropy (90%), dále pak z Asie (18%).

V roce 2005 se ovšem na první místo dostala Ukrajina (stejně jako mezi léty 1998 a 2000). Dalším faktorem, který hlavně zpočátku ovlivňoval migraci, byly Češi, kteří se vraceli ze zahraničí po pádu železné opony – tzv. reemigrace poválečných uprchlíků. Staly jsme se cílovou zemí i pro jiné občany (hl. Vietnamců, Rusů a Bulharů). Mezi zdrojové země se během devadesátých let také z politicko-vojenských důvodů zapojily i balkánské státy²⁵.

Složení cizinců se z hlediska státního občanství na prvních deseti místech moc neměnilo²⁶. Na prvních pěti pozicích se vyskytují až do roku 1996 stejná občanství. Jejich chronologické zastoupení je následující Slovensko – Ukrajina, Vietnam - Polsko a páté je

²² Markantní nárůst je dán především již zmiňovanou změnou metodiky sledování, při porovnání našich statistik např. při počtu vystěhovalých (do Německa a samotných německých statistik počtu přistěhovalých k našemu západnímu sousedovi – se významně rozcházejí) – blíže v podkapitole 4.3.

²³ Viz. Obr. 2.

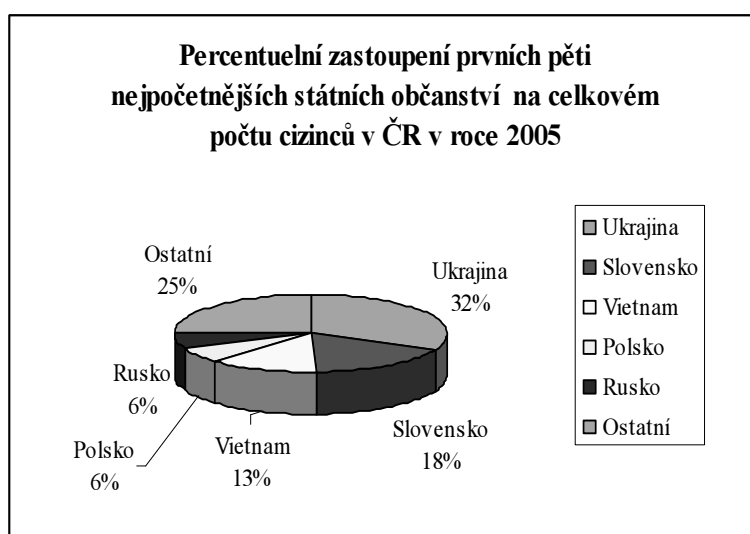
²⁴ Např. vízovou povinností, následně se pak zvyšuje/snižuje počet žadatelů o azyl.

²⁵ Ve statistikách se projevuje označením S + ČR (Srbsko a Černá hora)

²⁶ Chybí zastoupení v letech 2004 a 2005 (za všech deset státních občanství)

Rusko. Jak již bylo řečeno, nejednou si první a druhou pozici vyměnilo Slovensko s Ukrajinou, pozici třetí a čtvrtou zase Vietnam a Polsko²⁷ (od roku 1998 se na třetí pozici udržují své postavení cizinci s vietnamským státním občanstvím).

V roce 2005 občané z Ukrajiny zaujímali 32% z celkového počtu 278 312 cizinců, občané Slovenska²⁸ (18%), Vietnamu, Polska a Ruska, ostatní cizinci zaujímali 25%. Porovnáme-li s rokem 2003, tak občané ze Slovenska byli percentuelně silněji zastoupeni (27%) a naopak cizinci z Ukrajiny slaběji (26%).

Obr. 6: Percentuelní zastoupení prvních pěti nejpočetnějších státních občanství vyskytujících se v ČR na celkovém počtu cizinců v ČR v roce 2005
Sestaveno podle: CZSO, 2006 (podle Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR)

V posledním sledovaném roce 2005 mezi nejsilněji zastoupené cizince s trvalým/dlouhodobým pobytem nad 90 dní patřila na prvním místě Ukrajina (87 789 osob), na druhém Slovenko (49 446), následováno Vietnamem (36 832). Polsko a Rusko u nás měly ke konci roku poměrně vyrovnané zastoupení svých občanů (70 810 a 16 273).

Občané Eurozóny zaujímali z celkového počtu cizinců s trvalým pobytem 41% (sedm procent se týkalo E-15 a zbylých 34% nově přistoupených států Unie).

²⁷ Dokládá Příl. 5.

²⁸ Podrobněji naznačuj Obr. 3.,

3.5 Důvody k udělení statutu cizince s trvalým pobytem v ČR

Nejčastěji udávají cizinci při žádosti o udělení trvalého pobytu - sloučení rodiny s občanem ČR²⁹ a poté s cizincem (s občanem ČR nejvíce uzavírají sňatek slovanské národy významného početního zastoupení – Slováci a Poláci). V roce 2003 je tento krok reprezentativní skoro pro všechny cizince. Mezi jednu z výjimek patří významný podíl imigrantů s vietnamským občanstvím, kde se nejčastějším důvodem stalo sloučení rodiny s cizincem a až poté s občanem ČR a na třetím místě povolení k pobytu po deseti letech (CZSO, 2006).

4. ZHODNOCENÍ VÝVOJE MIGRACÍ MEZI ČR A OSTATNÍMI ČLENSKÝMI STÁTY EU

Politika, týkající se volného pohybu osob v rámci zemí Evropské unie, stále nedosáhla definitivní podoby, ze které by bylo možné vycházet při právní úpravě tohoto problému. Měly by navázat na sjednocení právních úprav v jednotlivých zemích Evropské unie.

4.1 Politika Evropské unie v oblasti migrace (významné smlouvy)

4.1.1 Schengenská dohoda a Dublinská úmluva

Snahy o postupnou jednotnou úpravu celého azylového a migračního práva, ale především o spolupráci v této oblasti, spadají již k počátkům Evropského společenství. V červnu 1985 byla sjednána Schengenská dohoda, podepsána až o pět let později s doplněním tzv. Schengenské konvence. Oba tyto dokumenty vstoupily v platnost až v roce 1995, staly se dohodou o odstranění hraničních kontrol mezi Francií, Německem a státy Beneluxu. Kromě Velké Británie a Irska se postupně k dohodě přidaly všechny členské státy Unie před rokem 2004 a navíc Norsko a Island. Kromě odstranění hraničních kontrol zahrnuje úpravu volného pohybu občanů členských i třetích zemí v rámci Evropské unie, boje proti nelegální migraci. V Schengenských dokumentech ovšem chybí azylová legislativa mezi

²⁹ Jak ukazuje Příl. 7.

členskými zeměmi pro přiznávání statusu uprchlíka, proto stále zůstává základním dokumentem Ženevská konvence a Newyorský protokol.

První velký krok ke sjednocení postupů v rámci azylové problematiky udělala až Dublinská úmluva (z roku 1990). Upravuje azylovou proceduru, podmínky určení místa přezkoumání žádosti o azyl a s tím spojené otázky.

4.1.2 Maastrichtská smlouva

Další velkou smlouvu v oblasti migrace vytvořila Maastrichtská smlouva, která kromě ustavení Evropské Unie k 1.1.1993 zavedla občanství EU. Občan jakéhokoliv členského státu Evropské unie má mít všechna občanská práva na území všech členských zemí, vyjma práva účasti v národních volbách státu, na jehož území nejsou trvale usazeni. Vzhledem k již dříve zmíněným dohodám mezi nejen členskými státy EU byla očekávána spolupráce při úpravách azylové a imigrační politiky. Evropskou komisí byly připraveny dva dokumenty týkající se přistěhovalectví i azylového práva, ale nebyly přijaty s poukazem na ochranu národních zájmů.

4.1.3 Amsterdamská smlouva

V květnu 1999 vstoupila v platnost Amsterdamská smlouva, podepsaná o dva roky dříve. Oblasti azylové politiky, imigrace a justiční spolupráce byly přesunuty do prvního pilíře EU. Došlo k posílení pravomocí EU na poli volného pohybu osob. Smlouva ošetřovala standardy pro uznání příslušníků třetích států za uprchlíky, postupy při udělování či odnímání statusu uprchlíka, podmínky přijímání žadatelů o azyl a otázky přechodné mezinárodní ochrany osob, které se nemohou vrátit do své země původu. Smlouva zahrnovala i patření týkající se imigrační politiky, problémy podpory vyváženého rozdělení zátěže spojené s přijímáním uprchlíků a jeho důsledky pro členské státy. Amsterdamská smlouva definovala právo na azyl. Mluvíme samozřejmě o právu, jež je vlastní občanům členských států Evropské unie. Evropské země dle historických tradic poskytují útočiště těm, kdo prchají před perzekucí, válkou či konfliktem. Tato tradice bude v duchu Ženevské konvence pokračovat.

Smlouva z Amsterdamu zaručuje i čestné a spravedlivé zacházení s občany třetích zemí. Následně po Amsterdamu bylo přijato několik patření proti diskriminaci v ekonomickém, společenském i kulturním životě v boji proti rasismu a xenofobii.

4.1.4 Budapešťský proces

Evropská rada přijala na svém zasedání v Bruselu ve dnech 4.-5.listopadu 2005 základní principy politiky integrace přistěhovalců v Evropské unii – ku příkladu: integrace vyžaduje proces obousměrného přizpůsobování přistěhovalců a domácích obyvatel. Je nutné poskytnou přistěhovalcům možnost začlenit se do společnosti hostitelského státu, což není úplně možné bez možnosti poznání jazyka, kultury a komunikace s domorodci. Je nezbytné, aby se přistěhovalci seznámili s institucemi hostitelské společnosti, ale i státní správou státu, v němž hodlají setrvávat. Na druhé straně je žádoucí, aby přistěhovalci měli možnost žít svou kulturu, popřípadě vyznávat i své náboženství, jak zaručuje Charta základních práv.

4.2 Legislativa a pracovní migrace v EU

Velmi důležitou součástí integrace tvoří navíc zaměstnanost a možnost začlenění imigrantů do pracovního procesu. Na pracovišti mají možnost poznat nejen kulturu a jazyk, ale i uplatnit své znalosti z domova, naučit se nové technologie a získat tak možnost širšího uplatnění v hostitelské zemi.

4.2.1 Výzva společné evropské migrační politiky

13.července 2000 byla publikována „Výzva společné evropské migrační politiky,“ kde bylo řečeno, že je nutné zkoumat potřeby v rámci úpravy migrační politiky Evropskou unií jako celek, tedy zamyslet se nad tím, v jaké míře je pracovní síla členských zemí nedostačujících a co to bude znamenat při definování migrační politiky vzhledem k třetím zemím. To mělo být příležitostí pro zesílení opatření v boji proti nepravdělné práci a zajistit, aby zaměstnavatelé jednali v souladu s platnými zákony týkajícími se jejich zaměstnanců - občanů třetích zemí.

4.2.2 Legislativní ošetření prac. migrace pro přistoupené státy k EU v roce 2004

S procesem rozšiřování EU problém úpravy migrační politiky ještě vzrostl. Vzhledem k výše zmíněnému, je důležité otevření pracovního trhu a volného pohybu pracovní síly na něm v rámci celé Evropské unie. Při podpisu Smlouvy o přistoupení 16.4.2003 byla sjednána tzv. „přechodná opatření“ o volném pohybu pracovníků. Mohou trvat maximálně sedm let ve třech etapách (2+3+2roky) a využilo jich mnoho členů EU. S účinností k 1.květnu 2004, kdy deset nových států vstoupilo do EU, otevřela svůj pracovní trh pouze Velká Británie, Irsko a Švédsko. Další restrikce byly zrušeny k 1. květnu 2006 - ve Finsku, Španělsku a Portugalsku. Nizozemská vláda navrhla zrušení omezení na leden 2007. Itálie a Francie hodlají postupně zohlednit potřeby určitých sektorů, na restrikcích zatím nejsilněji trvají Německo a Rakousko (obávají se zahlcení svého pracovního trhu přistěhovalci - prostorová blízkost nových členských států).

4.2.3 Směrnice Rady 68/360 EHS a vyplývající postupy

K jednotnému trhu hospodářství je zajímavé zmínit Směrnici Rady 68/360 EHS ze dne 15.října 1968 o odstranění omezení pohybu a pobytu pracovníků členských zemí a jejich rodinných příslušníků uvnitř Společenství. Mimo jiné se zde říká, že před koncem období prvních dvou let přezkoumá Rada na základě zprávy Komise působení uvedených přechodných ustanovení. Dotýká se i problému, jak se mají v určitých situacích zachovat státy v období sedmileté lhůty. Pokud je v členském státu jakýmkoliv způsobem narušen trh práce, nebo je předvídáno jeho narušení, jež by vedlo k vážnému ohrožení životní úrovně nebo úrovně zaměstnanosti v dané oblasti či povolání, stát informuje Komisi i ostatní členy a je povinen poskytnout všechny náležité údaje. Na základě těchto údajů může stát požádat Komisi o oznámení úplného nebo částečného pozastavení zavedených opatření, za účelem obnovení běžného stavu v dané oblasti či povolání.

Směrnice říká, že Česká republika může přijmout rovnocenná opatření vedoucí ke zpřísnění podmínek dočasného pohybu pracovníků v rámci nadnárodního poskytování služeb mezi Německem/Rakouskem a Českou republikou, v porovnání s podmínkami ke dni podpisu smlouvy o přistoupení. Na české migrující pracovníky a jejich rodinné příslušníky, kteří legálně bydlí a pracují v jiném členském státě, nebo na migrující

pracovníky z ostatních členských států a jejich rodinné příslušníky, kteří legálně bydlí a pracují v České republice, se nevztahují větší omezení, než na migrující pracovníky a jejich rodinné příslušníky z třetích zemí, kteří bydlí a pracují v členském státu nebo České republice. Při uplatňování zásady přednosti pracovníků z členských zemí EU se s migrujícími pracovníky z třetích zemí, kteří bydlí a pracují v České republice, nesmí zacházet příznivěji než se státními příslušníky České republiky.

4.3 Migrace mezi ČR a EU

Počty a podíly cizinců v zemích států EU jsou velmi odlišné. Ani ve strukturním složení nejsou proudy imigrantů totožné. Velkou roli hrají historické a geografické vazby (přiliv přistěhovalců do Velké Británie z mocností jako Indie nebo Pákistán, do Itálie zase migrují Albánci). Migrační toky ale nejsou všudypřítomné a navíc v posledních letech dochází k silnému rozrůžňování zdrojových zemí. I tak lze vysledovat dominantní zastoupení migrantů podle národností (Alžírčané ve Francii, Turci nebo Poláci v Německu). V absolutním počtu je nejvíce migrantů zastoupeno v Německu, Francii a Velké Británii.

Restrikce, nově uplatňované vůči cizincům, mohou znamenat změnu při výběru dominantní cílové země. Z důvodu zpřísnění podmínek (ať už na všechny cizince, cizince třetích zemí nebo vybrané státní občanství) pro vstup do země se změní toky migrantů tam, kde tato opatření nebudou tak přísná.

4.3.1 Legální a nelegální migrace v EU

Na zahraniční migraci se v samotné EU v posledních pěti letech sumárně nejvíce podílí státy jako Ruská federace (především z čečenského regionu), Srbsko a Černá hora a oblasti jako je Blízký a Střední východ a Afrika³⁰. Z Evropy to jsou pak nečlenské státy EU jako Ukrajina, Bělorusko, Moldavsko a Rumunsko. I v Asii se dají vytipovat území, která jsou pro migrační pohyb obyvatelstva významná – Čína, Vietnam, Filipíny, Srí Lanka, Afghánistán, Pákistán. Amerika na zdrojové státy tak bohatá není (jde především o Ekvádor, Kolumbii a Argentinu).

³⁰ Pro Afriku je významný jižní směr posunu hranice potenciálních zdrojových zemí do Evropy (od Maghrebu ke státům Guinejského zálivu, Angole a Mosambiku).

Migrace má ještě kromě své legální formy druhou stranu - nelegální migrace není dost dobře možné přímo ovlivňovat a její počty není jednoduché odhadnout. Hlavní ilegální proudy směřující do Evropy jsou ze severní Afriky (především do Španělska, Itálie a Francie). Itálie je však ohrožena i ze strany balkánských států nebo jako migrační vlna z Turecka do Řecka. Ještě před 1.5.2005 pronikali do EU-15 nelegální migranti přes pobaltské státy. Moskva byla zase známá migrací do EU především z asijských (Čína) či afrických států.

4.3.2 Problematičnost zpracování dat

K vypracování této kapitoly byly použity údaje Českého statistického úřadu a Statistického úřadu EU/Eurostatu. Evropský zdroj nabízí počty migrantů v obou směrech se zdrojovými daty statistik národních. V ideálním případě by bylo možné využívat pouze polovinu migrační matice (vystěhovalí z ČR do států EU by měli odpovídat přistěhovalým do jednotlivých států EU a naopak), takováto možnost ovšem není možná. Každý stát má evidenci cizinců legislativně ošetřenou jiným způsobem, který jejich počty může i zkreslovat (nedostatečná evidence).

Jednou z negativních charakteristik Eurostatu je neúplnost uváděných dat (ať už za jednotlivé roky nebo členské země EU). Cílem bakalářské práce mělo být sledování vývoje po roce 1989 do současnosti, s těmi statistikami to však možné není, Eurostat uvádí v lepším případě data jen do roku 2001. Některé státy tomuto portálu vlastní sběr dat o migrantech neposkytují (Belgie, Francie, Irsko, Lucembursko). Jiné země uvádějí charakteristiky pouze k vybraným rokům (Estonsko, Řecko, Itálie, Kypr, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Velká Británie).

V případě, že bychom chtěli použít údaje z Eurostatu - poskytnuté Českým statistickým úřadem za Českou republikou, je situace obdobná. Ani náš stát mu nepodává informace za všechny státy či roky. Např. u přistěhovalých do ČR jsme údaje poskytli ke všem státům EU, ale pouze za roky 1994-97, 1999, 2001. Rozdíly v migračních proudech ukazuje následující tabulka (roky byly vybrány podle hlediska co největší úplnosti).

Tab. 4: Porovnání zdrojů dat -přistěhovalí do ČR z vybraných států EU v letech 1994 - 1999

Stát	Zdrojové údaje	1994	1995	1996	1997	1998	1999	Celkem
Německo	Eurostat	-	9598	8963	8776	7500	7864	42701
	CZSO	1374	14	942	859	688	560	4437
Řecko	Eurostat	-	-	-	-	-	-	0
	CZSO	137	134	93	55	1	42	462
Rakousko	Eurostat	-	-	1535	1732	1548	1392	6207
	CZSO	314	241	201	178	144	122	1200
Polsko	Eurostat	-	-	-	-	-	-	0
	CZSO	223	307	221	175	136	133	1195
Slovensko	Eurostat	-	-	-	-	-	208	208
	CZSO	4076	3845	3450	3088	2887	3235	20581
Velká Británie	Eurostat	-	0	2000	0	570	2875	5445
	CZSO	100	112	111	102	9	68	502

Pramen: CZSO a Eurostat, 2006

Výše uvedená tabulka demonstruje rozdíly v evidenci ČR o imigrantech a ve statistikách ostatních států EU informace o emigrantech – jsou obrovské. U nás jsme navzdory legislativně ošetřenějším postupům získávání dat o imigrantech (ne emigrantech) přijali až o tisíce migrantů méně, než uvádějí ostatní státy. Podle Statistického úřadu EU se k nám v období 1995 – 1999 přistěhovalo celkem 42 701 osob, my zaznamenali pouze 3 063, odpovídá to registraci pouhých sedmi procent imigrantů v naší republice. Eurostat poskytuje mnohem vyšší počty evidovaných migrantů. V případě přistěhovalých snad jedinou významnou výjimku tvoří Slovensko (Eurostat přistoupil pouze na jedno procento evidovaných na ČSÚ) a státy, které své národní údaje o počtu emigrantů nezveřejňují. V kapitole XXX byla popisována problematika evidence emigrantů u nás (hl. v letech 1994-2000), v souvislosti s tím emigrovalo více osob, než ČSÚ uvádí a data poskytnutá portálem EU jsou opět několikanásobně vyšší.

Tab. 5: Porovnání zdrojů dat - vystěhovalí z ČR do vybraných států EU v letech 1994 - 1999

Stát	Zdrojové údaje	1994	1995	1996	1997	1998	1999	Celkem
Německo	Eurostat	-	10832	9596	8448	8632	10326	47834
	CZSO	108	195	207	237	345	361	1453
Řecko	Eurostat	-	112	114	130	91	-	447
	CZSO	1	3	213	5	10	8	240
Rakousko	Eurostat	-	-	1415	1507	1599	1684	6205
	CZSO	16	41	11	59	137	92	356
Polsko	Eurostat	-	-	-	-	-	-	0
	CZSO	3	10	23	11	22	8	77
Slovensko	Eurostat	-	-	-	-	777	856	1633
	CZSO	56	140	4	260	356	336	1152
Velká Británie	Eurostat	1000	-	1000	-	0	2788	4788
	CZSO	1	16	14	15	90	34	170

Pramen: CZSO a Eurostat, 2006

4.3.3 Imigrace do ČR ze států EU (podle ČSÚ)

Imigraci devadesátých letech ovlivňovala reemigrace českých občanů (blíže popsáno v kapitole třetí). Po rozdělení Československa v roce 1993 bylo zastoupení přistěhovalých ze zemí EU vysoké (74%) – sedmapadesát procenty se podílela EU-10, s velkou většinou emigrovaných osob ze Slovenska a osmnácti procenty pak EU-10. O necelých deset let později se situace změnila. Země, které do EU nepatří, se na přistěhování do naší republiky podílejí jednou tak významně (roku 1993 to bylo 24% a roku 2004 56%). Došlo ke změně i v zastoupení států EU-15 a EU-10. Hospodářsky nejvyspělejší země Evropy zaujímají v našem podílu přistěhovalých poloviční podíl, kleslo i zastoupení nově přistoupených států Unie na 35% v roce 2004, z toho 71% zaujímal Slovensko). Porovnáme-li údaje od roku 2001, zůstávají poměry EU a ostatních zemí s emigračním potenciálem do naší republiky poměrně vyrovnané.

Tab. 6: Evidovaná imigrace do české republiky v letech 2004-1997 dle pořadí zemí EU (kromě Slovenska):

Pořadí	Stát						
	2004	2003	2001	2000	1999	1998	1997
1.	Polsko	Polsko	Polsko	Německo	Německo	Německo	Německo
2.	Německo	Německo	Německo	Polsko	Polsko	Rakousko	Rakousko
3.	Velká Brit.	Velká Brit.	Velká Brit.	Rakousko	Rakousko	Polsko	Polsko
4.	Rakousko	Francie	Francie	Velká Brit.	Itálie	Itálie	Itálie
5.	Francie	Rakousko	Rakousko	Itálie	Velká Brit.	Nizozemsko	Velká Brit.

Upraveno podle: CZSO, 2006

Tab. 7: Evidovaná imigrace do České republiky v letech 1996-1990 dle pořadí zemí EU (kromě Slovenska):

Pořadí	Stát						
	1996	1995	1994	1993	1992	1991	1990
1.	Německo	Polsko	Německo	Německo	Německo	Německo	Polsko
2.	Polsko	Rakousko	Rakousko	Rakousko	Rakousko	Rakousko	Rakousko
3.	Rakousko	Řecko	Polsko	Itálie	Itálie	Polsko	Řecko
4.	Itálie	Itálie	Itálie	Polsko	Polsko	Velká Brit.	Itálie
5.	Velká Brit.	Velká Brit.	Řecko	Velká Brit.	Velká Brit.	Itálie	Německo

Sestaveno podle: CZSO, 2006

Státy s nejvyššími počty imigrantů do České republiky ze států Evropské unie se významně neměnily. Rozdílné bylo jen pořadí v jednotlivých letech – v roce 2004 na prvním místě Polsko a dále Německo, Velká Británie, Rakousko a Francie (šest

nejvýznamnějších). Neuvedené Slovensko se na první pozici vyskytuje stále. Kromě Slovenska si dominantní roli udržuje Polsko s Německem.

Od roku 1996 si pozice na prvních příčkách střídají právě uvedené státy ještě s Rakouskem (občané Rakouska ale nikdy netvořili nejvýznamnější imigrační proud do ČR). Dalšími důležitými migračními proudy z EU do naší republiky jsou Itálie, Velká Británie a Řecko. V roce 2004 se za první šestici států umístily země E-15 (Nizozemsko, Itálie a Francie). Nejmenší podíl na cizincích z EU měly rozlohově menší státy - Malta, Estonsko, Lotyšsko, Lucembursko a Kypr. Podobné průběžné srovnání všech států EU s údaji Eurostatu možné není, z důvodu nedostatečného množství dat.

Tab. 8: Celkové počty imigrantů z EU do ČR v letech 1990 až 2004

Pořadí	Stát	Počet	Pořadí	Stát	Počet
1.	Slovensko	117407	13.	Španělsko	397
2.	Německo	13791	14.	Dánsko	319
3.	Polsko	7626	15.	Finsko	198
4.	Rakousko	3625	16.	Slovinsko	189
5.	Velká Brit.	189	17.	Irsko	169
6.	Nizozemsko	2820	18.	Litva	136
7.	Itálie	2519	19.	Portugalsko	111
8.	Francie	2311	20.	Kypr	81
9.	Řecko	1997	21.	Lucembursko	75
10.	Švédsko	1033	22.	Lotyšsko	74
11.	Belgie	998	23.	Estonsko	36
12.	Maďarsko	571	24.	Malta	29

Sestaveno podle: ČSÚ

4.3.4 Migrační saldo a objem migrace (ČR a EU)

Migrační saldo a objem migrace (podle ČSÚ, průběžné srovnání ČSÚ s údaji Eurostatu možné není, z důvodu nedostatečného množství dat). Zhodnocení netto migrace je opět diskutabilní (pracujeme se špatně zaevidovanými počty emigrantů v letech 1994 – 2001).

Odečtením počtu emigrantů od přistěhovalých, získáme jednu z migračních charakteristik – migrační saldo. Jak se ukázalo, tak netto migrace (hodnotíme pouze vtahy s EU) byla v průběhu čtrnácti porevolučních let kladná, převyšoval počet imigrantů. Netto migrace je nejvýraznější ve vztahu se Slovenskem, Německem a Polskem – na obou stranách migroval velký počet obyvatel. Z Nizozemska, které se umístilo hned za Polskem, se

přistěhovalo 2 519 osob, ale od nás emigrovalo do uvedeného státu jen 737 (v pořadí čtvrté). Z Rakouska se sice vystěhoval vyšší počet obyvatel než z Nizozemska, ale protiproud migrace byl také vysoký. Naopak nejnižší hodnoty se projevují u Malty, Finska, Kypru a Portugalska. U posledních dvou zmiňovaných států bylo dokonce migrační saldo záporné (vystěhovalých z naší republiky bylo více než emigrantů z Portugalska a Kypru).

Tab. 9: Státy EU podle velikosti migračního salda v letech 1990 - 2004

Pořadí	Stát	Počet	Pořadí	Stát	Počet
1.	Slovensko	24209	13.	Slovinsko	135
2.	Německo	6563	14.	Dánsko	115
3.	Polsko	3828	15.	Litva	79
4.	Nizozemsko	1782	16.	Řecko	79
5.	Rakousko	1456	17.	Irsko	41
6.	Itálie	1190	18.	Lotyšsko	40
7.	Velká Brit.	873	19.	Lucembursko	34
8.	Francie	743	20.	Estonsko	24
9.	Švédsko	568	21.	Malta	18
10.	Maďarsko	299	22.	Finsko	17
11.	Belgie	223	23.	Kypr	-12
12.	Španělsko	141	24.	Portugalsko	-23

Sestaveno podle: Pohyb obyvatelstva v České republice v roce 1990 - 2003. ČSÚ, Praha 1991 – 2004, Pohyb obyvatelstva ČR za rok 2004. Praha, Český statistický úřad 2006.

Objem migrace byl samozřejmě nejsilnější ve stěhování se Slovenskem, Německem a Polskem (pořadí totožné s charakteristikou migračního salda). Za nimi už je ale Rakousko a Velká Británie. Nejmenší počet migrantů byl mezi námi a Maltou (pouhých 40 osob), Estonskem a Lotyšskem.

Tab. 10: Státy EU podle objemu migrace v letech 1990 - 2004

Pořadí	Stát	Počet	Pořadí	Stát	Počet
1.	Slovensko	210605	13.	Španělsko	653
2.	Německo	21019	14.	Maďarsko	625
3.	Polsko	11424	15.	Dánsko	523
4.	Rakousko	5794	16.	Finsko	379
5.	Velká Brit.	4767	17.	Irsko	297
6.	Itálie	3432	18.	Portugalsko	245
7.	Nizozemsko	3256	19.	Litva	193

8.	Francie	3251	20.	Kypr	174
9.	Slovensko	3103	21.	Lucembursko	116
10.	Řecko	1987	22.	Lotyšsko	108
11.	Švédsko	1428	23.	Estonsko	48
12.	Belgie	919	24.	Malta	40

Sestaveno podle: Pohyb obyvatelstva v České republice v roce 1990 - 2003. ČSU, Praha 1991 – 2004, Pohyb obyvatelstva ČR za rok 2004. Praha, Český statistický úřad 2006.

4.4 Naznačení pravděpodobného budoucího vývoje migračních vztahů

Přesnosti prognóz do budoucnosti jsou velmi diskutabilní a jejich hodnověrnost se snižuje s vzrůstajícím časovým horizontem (vlivem neočekávaných událostí). Migrační pohyby budoucnosti jsou vykládány na základě předpokládaných ekonomických, politických a sociálních trendů, jenž jsou ovlivněny populačním vývojem emigračních i imigračních zón.

Stále větší roli budou hrát i změny v možnostech migranta, využívat moderní technologie lidského pokroku. Mezi ně se počítají dopravní možnosti migrantů – samotný přístup k ní a finanční náklady. S rozvojem technologií, jako je internet či jiná telekomunikace, se emigrantům zjednodušuje přístup k informacím nejen o cílové lokalitě a přepravě k ní. Mohou si tak předem vyhledat přesné místo k přistěhování a podrobností o něm, najít si práci nebo školu - ještě před vlastní emigrací. Otevrou se jim možnosti zvolit nejvýhodnější dopravní prostředek (zohlednění času a rychlosti, finanční náročnosti, její prostorové dostupnosti).

4.4.1 Nelegální migrace

Situaci nemalou měrou mohou komplikovat nelegální přechody hranic sousedních států. V tomto případě o nějakém ošetření migrační politiky hovořit nemůžeme, „ztratí funkci regulátoru migrace a stane se jakýmsi formálním sítem. Tím se migrace rozčlení na evidovanou a „skrytou“ (patrně značně rozsáhlou), přičemž všichni migranti se do „své“ cílové země dostanou (UHLÍŘ, D. 1993, 152)

4.4.2 Migrace ve směru Východ - Západ

OSN i Eurostat nepředpokládají masovou migraci do E-25. Teorie jsou založeny na tezi, kdy se bez významných politických recesí nebo přírodních pohrom, příliv emigrantů neočekává. Státy západní Evropy se minulosti potýkaly s migranty z východní poloviny starého kontinentu. K silné patnáctce Evropské Unie přistoupilo k 1. květnu dalších deset perspektivních státních útvarů³¹. Prostor volného obchodu, služeb i osob se tak rozšířil o několik stovek čtverečních kilometrů. „Hranice prosperity a blahobytu“ se posunula o několik set kilometrů východněji. Uhlíř (1993) ve svém článku považuje za největší migrační problém Evropy ve směru „Východ – Západ“ především v hospodářském postavení – zmiňuje se o inflaci, nárůstu sociální rozdílu mezi sousedy, restrukturalizaci průmyslu a jiných vážných hospodářsky významných otázkách. Některé z porevolučních migračně „přestupních zemí“ se změnilly v země cílové. Po uvolnění hranic v EU se očekával příliv obyvatel E-10 do „starých členských zemí“ Evropské unie, jejich prostorová lokalizace je u E-10 západněji než u E-15. I když se tento trend omezený, tak se dá předpokládat, že až do vyrovnání ekonomického rozvoje bude pokračovat.

4.4.3 Demografický vývoj v EU

V části popisující demografické důvody migrace byla problematičnost s důsledky druhého demografického přechodu částečně přiblížena. Všeobecně klesající porodnost bude mít v budoucnu za následek úbytek pracovní síly, nárůst nákladů a investic do zdravotnictví a sociálních služeb, klesající počet „domácích“ dospělých, silný růst počtu starších lidí, rozdílná dynamika utváření rodiny. Situaci by mohli zachránit migranti jako potenciál pro zaplnění volných prac. míst. Na druhou stranu se objevují obavy z přílivu velkého množství ekonomických migrantů. Pro EU představují „černou mūru“ státy položené východním směrem od jejich hranic (donedávna se jednalo i o nově přistoupené státy EU). To také bylo z velké většiny konfliktním bodem pro samotné rozšiřování EU a dodržování stanovených cílů a úkolů EU o svobodném pohybu osob.

³¹ K Belgii, Rakousku, Dánsku, Finsku, Francii, Německu, Řecku, Irsku, Itálii, Lucembursku, Portugalsku, Španělsku, Švédsku, Nizozemí a Velké Británii přistoupily: Kypr, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovinsko a Slovensko a v neposlední řadě i naše Česká republika.

Reiner (on-line) vychází z údajů, kdy všech zemích západní Evropy je celkový počet osob nad šedesát pět let roven 63,4 milionům (rok 2002) a roku 2025 by se měl vyšplhat na 92,0 milionů (odpovídá nárůstu o 37%). Ve střední a východní Evropě jsou důsledky stárnutí obyvatelstva podobné (o 41% více osob v poproduktivního věku). K tomu, aby s v zemích E-15 počet produktivní složky obyvatel stabilizoval, bylo by potřeba, aby se přistěhovalo do roku 2010 čistá hodnota imigrace vyšplhala až na 550 000 zahraničních pracovníků. Potom by musela imigrace stoupnout na 1,6 milionu za rok. Tyto hodnoty by odpovídaly sedmnáctiprocentnímu podílu na současném počtu obyvatel těchto zemí. Teoreticky by příliv imigrantů v takovému měřítku byl vhodný je v případě, že velká většina z nich bude výdělečně činná (v současnosti je míra nezaměstnanosti nižší než u domácího obyvatelstva).

Ještě před vstupem do EU odhadoval ČSÚ³², že každý rok do E-15 z nových členských států přesídli kolem 350 tis.osob. Mezi nejatraktivnější cíle by pak mělo patřit Německo (které mělo pojmout kolem 60% migrantů), Rakousko a Velká Británie. A mezi emigračně silné státy mělo patřit Polsko. Pokud by došlo ke splnění tohoto předpokladu, znamenalo by to, že v roce 2015 by v E-15 byly necelé tři miliony migrantů ze států E-10. K tomu samozřejmě musíme přičíst ještě přistěhovalé z jiných částí světa (například Rumunsko a Bulharsko, Rusko, Čína, severní Afrika...).

4.4.4 Emigranti jako zdroj pracovní síly v ČR

Příliv migrantů i do naší republiky se odvíjí i od míry nezaměstnanosti. Platí pravidlo, že čím je míra nezaměstnanosti vyšší, tím se snižuje i počet imigrantů do naší republiky, mají o to menší šanci na uplatnění. Před rokem 1989 u nás převládala státní občanství Vietnamu, Kuby nebo Mongolska. V porevoluční etapě bez „plné zaměstnanosti“ se imigrace týká především Slováků a Ukrajinců. Tito lidé z ekonomicky slabších států podílí na zaměstnanosti především v nekvalifikovaných profesích (jako stavebnictví, zemědělství) a tak by tomu mělo být i nadále (např. Horáková, Drbohlav, 1998 nebo Horáková, 2006). Občané EU přijíždějící za prací se zase věnují především odborným a vysoce postaveným činnostem na trhu práce, popř. jsou to lidé s živnostenským oprávněním. Evropská Unie tak otevřela dveře především těmto pracovníkům a usnadnila

³² ČSÚ: Fenomén migrace v evropském kontextu [online]. ČSÚ [cit. 2006-5-12]. Dostupný na WWW: <[http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/FD002D33AE/\\$File/1527-04-01.pdf](http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/FD002D33AE/$File/1527-04-01.pdf)>.

mimo jiné vyřizování úředních formalit při vstupu na náš trh práce i samotný pobyt v zemi. S největší pravděpodobností se bude zvyšovat množství imigrantů z EU hl. v Praze a Středočeském kraji, oblastech prosperity, relativně vysokému podílu celkové zaměstnanosti - i v současné době je jejich zde největší počet. Dále pak v obcích s působností jejich národních firem, kde budou v roli firemního prostředníka mezi ČR a svou domovinou (očekává se tedy mírný vzestup podílu imigrantů z Německa, Rakouska, ale i Velké Británie). Tento proces tak mohou povzbudit i investiční pobídky státu, průmyslové zóny velkých měst, nebo řízená imigrace odborníků.

4.4.5 Češi v zahraničí

Trvalé vycestování Čechů za prací bylo ještě nedávno velmi diskutovaným tématem (Drbohlav, D. 2003). Nejčastěji uváděné hypotézy o „odlivu mozků“ do zahraničí se však nepotvrdily. I když rozdíl ohodnocení u nás a ve „starých“ státech je pořád dost vysoký. Nejvýhodnější situace k vycestování je hl. u našich sousedů – Německu a Rakousku. Faktem ale zůstává, že si Češi v těchto zemích hledají krátkodobé pracovní poměry (s denním či týdenním dojížděním). V příhraničních oblastech je tento trend ještě znatelnější. Dojíždka do zahraničí z oblastí nedaleko hranic je umocněná vyšší nezaměstnaností těchto regionů. Předpokládá se, že situace se rychle měnit nebude. Ovlivňují to faktory jako nedostatečné zkušenosti s migrací a znalost cizích jazyků, relativně nízká celorepubliková míra nezaměstnanosti. Migrace se tak bude spíše stabilizovat na úrovni o „běžné“ dojíždky za prací ve vnitřních hranicích EU.

ZÁVĚR

Migrace a migrační politika se dočkaly v porevolučním období výrazných změn. Nejednalo se pouze o legislativní úpravy, ale i o absolutní hodnoty přistěhovalých a vystěhovalých.

Mezi základní cíle migrační politiky ČR patří zabránění nelegálního vstupu cizinců do země a pokusit se o snížení přistěhovalců ze třetích zemí. Nejuvítanějšími migranty budou ti, kteří přijedou legálně a na krátkou dobu. Velkým problémem se s rostoucím počtem přistěhovalců stává integrace cizinců, proto by mělo docházet k podpoře „začlenění“ - nejen od státních a nevládních organizací, ale i samotných cizinců, jež zde již žijí.

Vstup do Evropské unie nám umožnil volný pohyb osob po všech státech EU. Pracovní migrace u nás ještě není tak rozsáhlá, jak se předpokládalo. Dosud můžeme hovořit pouze o významné příhraniční dojízdě za prací.

Česká republika se postupně proměnila ze země emigrační na „přestupní stanici“ do států EU, následně jako rovnoprávný člen EU na zemi s významným imigračním přírůstkem. Hlavním rozdílem je oproti letům dávno minulým (před rokem 1989) narůstající počet imigrantů i legálně vystěhovalých. Za posledních patnáct let se k nám podle ČSÚ přistěhovalo 353 708³³ osob a 183 702 se jich vystěhovalo. Tentýž zdroj se zmiňuje, že u nás žilo ke konci roku 2005 celkem 240 421 cizinců, což odpovídá podprůměrnému stavu v EU, s 2,3% cizinců na celkovém počtu obyvatel ČR³⁴ (dvě třetiny z nich u nás měly dlouhodobý pobyt a zbylá jedna třetina pobyt trvalý). Došlo ke změně v národnostním složení imigrantů a jejich významu na celkovém počtu obyvatel.

V historii Československa hrála rozhodující roli imigrace ze Slovenska, přičteme-li k tomu nulovou možnost vycestování a komplikovanost legislativy v otázce přistěhovalectví, je tento fakt ještě umocněn. V přírůstku obyvatel bylo Slovensko silnější, naopak v hospodářské politice jsme to byli my. Imigrace ze Slovenska tak tvořila velkou část zahraniční migrace, stejně jako po našem rozdělení v roce 1993 (ani po tomto roce, ani

³³ Internetový portál Eurostatu ovšem uvádí v případě přistěhovalých i následně uvedených vystěhovalých nesrovnatelně odlišné údaje, lišící se v tisících.

³⁴ K 31.12.2005 byl počet obyvatel (střední stav) v ČR 10 251 079 osob.

před vstupem do EU nebylo potřebné pracovních povolení, a to v rámci oboustranné dohody).

Castels a Miller (1998) zkoumali migrační trendy na počátku devadesátých let. Mezi jejich základní teze patřila i všeobecná globalizace migrace (dotýká se stále více zemí emigračních i imigračních). Hlavní toky migrantů se stále zvyšují a nabývají na intenzitě. Mezi další problematický faktor migrace se řadí její diverzifikovanost – při přílivu emigrantů do země se už nejedná o jeden typ migrace a stále významnější roli hrají ženy (podle výzkumů OSN jde o jejich zastoupení 51% na celkovém počtu migrantů a příliv migrujících žen do Evropy je ještě o jedno procento vyšší). Jako poslední bod Castles a Miller vyzvedávají politické problémy na mezistátní či regionální úrovni. Popsaná situace se vtahuje i na charakteristiky trendů uvnitř EU.

SEZNAM LITERATURY

1. Tištěné zdroje:

Bartoňová, D. (1997): *Demografické aspekty vnitřní a zahraniční migrace v České republice v 90. letech*. Demografie 39, č. 4, s. 248 - 256.

Bártová, M.: *Uprchlíci a azylanti v České republice*. Brno. 2005. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Přírodovědecká fakulta. Geografický ústav.

Castles, S., Miller, J. M.. *The Age of Migration*. 2nd. Edition, Basingstoke: Macmillan Press Ltd., 1998. 336 s. ISBN 0-333-80180-6.

Čermáková, D.: *Prostorové rozmístění cizinců v České republice a jeho podmíněnosti*. Praha, 2002. Magisterská práce. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.

Dokoupil, J. a Toušek, V. (2001): *Zahraniční pracovníci na trhu práce*. In: Jeřábek, M. ed., *Reflexe regionálního rozvoje pohraničí České republiky*, SoÚ AV ČR, s. 40-46.

Drbohlav, D.(1994): *International Migration in the Czech Republic and Slovakia and the Outlook for East Central Europe*. Czech Sociological Review, Vol. 2, No. 1, pp. 89-106.

Drbohlav, D. (1996): *Česká republika a mezinárodní imigrace*. In: Hampl, M. a kol., *Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice*. Praha, Přírodovědecká fakulta University Karlovy, s. 199 - 218.

Drbohlav, D. (1997): *Současné trendy mezinárodní migrace v Evropě*. Demografie 39, č. 4, s. 234 - 242.

Drbohlav, D.(2003): *Immigration and the Czech Republic (with a Special Focus on the Foreign Labor Force)*. International Migration Review, Vol. 37, No. 1, pp. 194-224.

Drbohlav, D.: *Migration Trends in Selected EU Applicant Countries. Volume II – The Czech Republic*. IOM, Vienna, 2004. 136 s. ISBN 92-9068-182-9

EPIS verze 4.03 - aktualizace březen 2006, Smlouva o Evropské Unii, přijata 7.2.1992, platná od 1.11.1993, znění z 2.10.1997

EPIS verze 4.03 – Amsterodamská smlouva

EPIS verze 4.03 – Dohoda mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném rušení kontrol na společných hranicích, podepsaná v Schengenu v Lucemburském velkovévodství dne 14. června 1985

Hobzová, K.: *Zahraniční pracovní migrace v ČR s důrazem na migrace se Slovenskem*. Brno. 2005. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Přírodovědecká fakulta. Geografický ústav.

Horáková, M.: *Mezinárodní pracovní migrace v ČR*. Bulletin, č.16, 2006.

Horáková, M. a Drbohlav, D. (1998): *Mezinárodní migrace pracovních sil a Česká republika se zvláštním zaměřením na pracovní migraci Ukrajinců*. In: Demografie I/98, Praha, s. 28-38.

Hubová, A.: *Regionálně-geografická analýza současných demografických trendů v Moravskoslezském kraji*. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Přírodovědecká fakulta. Geografický ústav.

IOM: *Glossary on Migration*. IOM, Ženeva, 2004. ISSN 1813-2278

Maříková, H., Petrušek, M., Vodáková, A. a kol.: *Velký sociologický slovník*. 1. a 2. svazek. Praha, Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3.

Matucha, B. (1998): *Cizinci v České republice*. Demografie 40, č. 1, s. 42 - 45.

McBride, P.,J.: *Human Geography: Systems, Patterns and Change*. 3th edition, Thomas Nelson and Sons Ltd, Ontario, 1980. 266 s. ISBN 0-17444699

Mikšová, M.: *Azylová politika České republiky v kontextu mezinárodní migrace a azylové politiky Evropské unie*. Brno, 2003. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií. Katedra sociologie.

Pavlík Z. a kol.: *Populační vývoj České republiky 1990-2002*. Katedra demografie a geodemografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Praha, 2002. 98 s. ISBN 80-902686-8-4.

Pohyb obyvatelstva v České republice v roce 1990, 1991. FSÚ, Praha 1991, 1992.

Pohyb obyvatelstva v České republice v roce 1992, 1993, ..., 2002, 2003. ČSÚ, Praha 1993, 1994, ..., 2003, 2004.

Pohyb obyvatelstva ČR. Praha, Český statistický úřad 1993-2005.

Roubíček, V.: *Úvod do demografie*. 1. vyd., CODEX Bohemia, Praha, 1997. 348 s. ISBN 80-85963-43-4.

Rubenstein, J. M.: *The Cultural Landscape: An Introduction to Human Geography*. Prentice, New Persey, 2002. 517 s. ISBN 0-13-090821-5.

Seidlová, M.: *Etnické složení Česka*. Praha. 2003. Bakalářská práce. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.

Šelepová, P.: *Zahraniční pracovní migrace v České republice*. Praha. 1998. Magisterská práce. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.

Organisation for Economic Co-operation and Development. *Trends in International Migration: Continuous Reporting System on Migration : Annual Report*. Organisation for Economic Co-operation and Development, 1st edition., Paříž :, 1998. 282 s. ISBN 92-64-16116-3.

Oucho, J. O.(1995): *International Migration and Sustainable Human Development in Eastern and Southern Africa*. In: *International Migration - Quarterly Review*. Vol. 33, no.1, p.31-54.

Uhlíř, D.(1993): *Mezinárodní migrace v Evropě se zvláštním zřetelem k migraci Východ-Západ*. In: *Sborník České geografické společnosti*, roč. 98, č. 3, str. 145-155.

Zákon o azylu (Autorský zákon) č. 325/1999 Sb.

Zákon o dočasné ochraně cizinců (Autorský zákon) č. 222/2003 Sb.

Zákon o ochraně státních hranic (Autorský zákon) č. 216/2002 Sb.

Zákon o pobytu cizinců (Autorský zákon) č. 326/1999 Sb.

Zákon o pobytu cizinců na území České republiky (Autorský zákon) č. 325/1999 Sb.

Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2001. Praha, úřad vlády České republiky, Rada vlády pro národnostní menšiny 2002 a).

Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2001. Praha, Ministerstvo vnitra ČR 2002 b).

Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2002. Praha, Ministerstvo vnitra ČR 2003.

Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2003. Praha, Ministerstvo vnitra ČR 2004.

2. Elektronické zdroje

Čaněk, M.: Česká republika je stále ve vleku harmonizace s Evropskou unií, v naplňování vlastní migrační a integrační politiky má ještě mnohé rezervy. *Migrace online* [online]. [cit. 2006-4-12]. Dostupný na WWW: <http://www.migraceonline.cz/clanky_f.shtml?x=296172>.

Čaněk, M.: Legální příležitosti k zaměstnávání cizinců neodpovídají poptávce na trhu práce. *Migrace online* [online]. 31.července 2005 [cit. 2006-4-12]. Dostupný na WWW: <http://www.migraceonline.cz/clanky_f.shtml?x=335993>.

Čizinský,P.: Základní novela cizineckého zákona, nemocní tisk 1107. Migrace online [online]. Duben 2006 [cit. 2006-4-12]. Dostupný na WWW: <http://www.migraceonline.cz/legislativa_f.shtml?x=1758259>.

Člověk v tísní: Za prací do Evropy: diskriminace na evropských hranicích, amnestie pro nelegálně pobývajících cizince, migrační trendy, podněty pro českou migrační politiku. REVISION [online]. 2004, [cit. 2006-5-12]. Dostupný na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/doc/brozura.pdf>>.

ČSÚ: Fenomén migrace v evropském kontextu [online]. ČSÚ [cit. 2006-5-12]. Dostupný na WWW: <[http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/FD002D33AE/\\$File/1527-04-01.pdf](http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/FD002D33AE/$File/1527-04-01.pdf)>.

European Communities: Europe in figures - Eurostat yearbook 2005 [online]. 2005, [cit. 2006-5-12]. Dostupný na WWW: <http://epp.eurostat.cec.eu.int/cache/ITY_OFFPUB/KS-CD-05-001-2/EN/KS-CD-05-001-2-EN.PDF>.

OECD: Trends in International Migration [online]. 2001, [cit. 2006-3-17]. Dostupný na WWW: <<http://www1.oecd.org/publications/e-book/8101131e.pdf>>.

OECD: Trends in International Migration [online]. 2002, [cit. 2006-3-17]. Dostupný na WWW: <<http://www1.oecd.org/publications/e-book/8103061E.PDF>>.

OECD: Trends in International Migration [online]. 2004, [cit. 2006-3-17]. Dostupný na WWW: <http://www.databeuro.com/acatalog/sopemi_2004_TOC.pdf>.

UNHCR: 2004 Global refugee trends overview of refugee populations, new arrivals, durable solutions, asylum-seekers, statelles ans other persóna of concern to UNHCR [online]. 2006, [cit. 2006-5-11]. Dostupný na WWW: <http://www.unhcr.se/SE/pdf/Global_trend_2003.pdf>.

Rainer, M.: Demografische Entwicklung in Europa – Konsequenzen für die Migrationspolitik [online]. [Wien, Rakousko]. [cit. 2006-4-1]. Dostupný na WWW: <<http://www.aulaintercultural.org/IMG/pdf/monica4.pdf>>.

SALT, J.: Current Trends in International Migration in Europe [online]. 2005, [cit. 2006-5-10]. Dostupný na WWW: <http://www.coe.int/t/E/Social_Cohesion/migration/Documentation/Publications_and_reports/2005%20Salt's%20report%20English.pdf>.

United Nations: TRENDS IN TOTAL MIGRANT STOCK: THE 2005 REVISION [online]. 2006, [cit. 2006-5-11]. Dostupný na WWW: <http://www.un.org/esa/population/publications/migration/UN_Migrant_Stock_Documentation_2005.pdf>.

Úřad pro zahraniční styky a informace: Analytická studie: Migrace v roce 2004 - základní migrační trendy v evropském kontextu. Ministerstvo vnitra [on-line]. 2005 [cit. 2006-04-11]. Dostupný na WWW: <<http://www.mvcr.cz/dokument/2005/migrace04.html>>.

Úhl, P.: Úvahy nad českým cizineckým zákonem. Migrace online [online]. Červenec 2005 [cit. 2006-4-12]. Dostupný na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/PUhl_Uvahy_nad_ceskym_cizineckym_pravem.pdf>

3. Internetové odkazy

Český helsinský výbor (NGO)

<http://www.helcom.cz>

Český statistický úřad

www.czso.cz

Cizinci v České republice (web ČSÚ)

http://www.czso.cz/ciz/cizinci.nsf/i/cizinci_v_cr

Cizinci v České republice (stránky MPSV)

<http://www.cizinci.cz>

European Council on Refugees and Exiles (ECRE)

<http://www.ecre.org>

European Research Area (ERA)

http://europa.eu.int/comm/research/era/index_en.html

Eurostat – Statistický úřad evropských společenství

<http://europa.eu.int/comm/eurostat/>

International Centre for Migration Policy Development (ICMPD)

<http://www.icmpd.org>

International Migration Organization (IOM)

<http://www.iom.int>, <http://www.iom.cz>

Migrace on-line

<http://www.migrationonline.cz>

Migration Information Source

<http://www.migrationinformation.org>

Migration News

<http://migration.ucdavis.edu/mn/index.html>

Migration und Bevölkerung

<http://www.migration-info.de/>

Ministerstvo vnitra ČR

<http://www.mvcr.cz>

<http://www.mvcr.cz/uprchlici/statvse.html>

<http://www.mvcr.cz/uprchlici/priz.html>

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

<http://www.mpsv.cz/cs/>

Multikulturní centrum Praha

www.mkc.cz

POPIN Czech Republic, Czech Republic Population Information

<http://popin.natur.cuni.cz>

Population Division - [Department of Economic and Social Affairs](#)

<http://www.un.org/esa/population/unpop.htm>

Portál Evropské unie

<http://www.europa.eu.int>

Refugee Council

<http://www.refugeecouncil.org.uk>

The European Job Mobility Portal (EURES)

<http://europa.eu.int/eures/>

The European Researcher's Mobility Portal

<http://europa.eu.int/eracareers>

United Nation High Commissioner for Refugees (UNHCR)

<http://www.unhcr.ch> , <http://www.unhcr.cz>

United Nations Population Division

<http://www.unpopulation.org>

<http://www.un.org/esa/population/unpop.htm>

United Nations Population Information Network

<http://www.un.org/popin/>

Sources of Worldwide Data

http://www.census.gov/main/www/stat_int.html

SEZNAM POŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CZSO	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
ECRE	European Council on Refugees and Exiles
ERA	European Research Area
EPIS	Evropský právní integrovaný systém
EU	Evropská unie
EU-10	Nově přistoupené státy k Evropské unii (1.květn 2004)
EU-15	Státy Evropské unie před přistoupení E-10
EU-25	Veškeré dnešní státy EU
EUROSTAT	Statistický úřad Evropské unie
EURES	The European Job Mobility Portal
ICMPD	International Centre for Migration Policy Development
IOM	International Migration Organization
NGO	Český helsinský výbor
POPIN	Population Information
UNHCR	United Nation High Commissioner for Refugees

SEZNAM PŘÍLOH

Příl.1: Základní charakteristika mezinárodních migrací na úrovni celého světa a v Evropě v letech 1960 – 2005 v pětiletých intervalech vždy k polovině roku

Příl. 2: Celkový počet mezinárodních migrantů ve vybraných letech ve státech EU-25 (Pozn: Symbol „-“ označuje nedostupný či neexistující údaj, závislost na existenci státu)

Příl. 3: Vývoj počtu dlouhodobě nebo trvale usazených cizinců v ČR 1990 – 2004

Příl 4: Srovnání počtu osob s trvalým pobytem a dlouhodobým pobytem nad 90 dnů v ČR v roce 2005 (top 10)

Příl. 5: Bližší charakteristika cizinců s trvalým pobytem, nebo s dlouhodobými pobyty v roce 2005

Příl. 6: Percentuelní zastoupení prvních pěti nejpočetnějších státních občanství vyskytujících se v ČR na celkovém počtu cizinců v ČR v roce 2003

Příl. 7: Cizinci v ČR podle typu pobytu a státního občanství (top 10) v roce 2005

Příl. 8: Cizinci s trvalým pobytem v ČR v roce 2003 podle důvodu povolení k pobytu

Příl. 9: Počet cizinců v ČR podle kraje v letech 1996-2005

Příl. 10: Saldo stěhování podle krajů ČR

Příl. 11: Počet cizinců k 1.1. posledního dostupného roku v současných státech EU

Příl. 12: Percentuální vzájemný podíl prvních deseti výchozích zemí imigrantů v roce 2003

Příl. 13: Celkový počet mezinárodních migrantů ve vybraných letech ve státech EU- 15

Příl. 14: Zahraniční migrace – vystěhovalí a přistěhovalí z/do České republiky celkem a z/do jednotlivých států EU, další charakteristiky migrace – zdrojem

Příl. 15: Zahraniční migrace – vystěhovalí a přistěhovalí z/do České republiky celkem a z/do jednotlivých států EU (pramen: Eurostat)

Příl.16: EU s povolením k pobytu v ČR v roce 1993 a 2002, vzájemný podíl zastoupení osob přistěhovalých z EU [%] v roce 2003

Základní charakteristika mezinárodních migrací na úrovni celého světa v letech 1960, 1965, 1970, 1975 a 1980

Indikátor	1960	1965	1970	1975	1980
Odhad celkové mezinárodní migrace k pololetí roku (obě pohlaví)	75 463 352	78 443 933	81 335 779	86 789 304	99 275 898
odhad množství uprchlíků k pololetí roku	2 163 992	3 869 580	3 886 983	4 217 992	9 065 472
Počet obyvatel k pololetí (v tisících)	3 023 670	3 338 041	3 696 128	4 073 745	4 442 309
Odhadu celkového počtu žen jako mezinárodních migrantů k pololetí	35 328 232	36 918 332	38 426 955	41 104 314	46 884 139
Odhadu celkového počtu mužů jako mezinárodních migrantů k pololetí	40 135 120	41 525 601	42 908 824	45 684 990	52 391 759
Počet mezinárodních migrantů z celkového počtu obyvatel [%]	2,5	2,4	2,2	2,1	2,2
Podíl žen na celkovém počtu mezinárodních migrantů [%]	46,8	47,1	47,2	47,4	47,2
Podíl uprchlíků na mezinárodním stěhování [%]	2,90	4,90	4,80	4,90	9,10
Podíl mezin. migrantů v této oblasti/regionu na celkovém počtu [%]	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Upraveno podle: UN Population Division, 2006

Základní charakteristika mezinárodních migrací na úrovni celého světa 1985, 1990, 1995, 2000 a 2005

Indikátor	1985	1990	1995	2000	2005
Odhad celkové mezinárodní migrace k pololetí roku (obě pohlaví)	111 013 230	154 945 333	165 080 235	176 735 772	190 633 564
odhad množství uprchlíků k pololetí roku	13 197 759	18 497 223	18 492 547	15 656 912	13 471 181
Počet obyvatel k pololetí (v tisících)	4 843 930	5 279 519	5 692 353	6 085 572	6 464 750
Odhadu celkového počtu žen jako mezinárodních migrantů k pololetí	52 364 718	75 967 491	81 396 614	87 757 603	94 518 611
Odhadu celkového počtu mužů jako mezinárodních migrantů k pololetí	58 648 512	78 977 842	83 683 620	88 978 168	96 114 953
Počet mezinárodních migrantů z celkového počtu obyvatel [%]	2,3	2,9	2,9	2,9	3,0
Podíl žen na celkovém počtu mezinárodních migrantů [%]	47,2	49,0	49,3	49,7	49,6
Podíl uprchlíků na mezinárodním stěhování [%]	11,90	11,90	11,20	8,90	7,10
Podíl mezin. migrantů v této oblasti/regionu na celkovém počtu [%]	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Upraveno podle: UN Population Division, 2006

Základní charakteristika mezinárodních migrací v Evropě letech 1960, 1965, 1970, 1975, 1980

Indikátor	1960	1965	1970	1975	1980
Odhad cel. mezinár. migrace	14 244 764	16 662 207	18 783 392	20 170 448	21 894 487
Odhad množství uprchlíků	883 268	703 203	629 945	547 829	536 692
Počet obyvatel k pololetí (v tisících)	424 266	443 539	458 196	471 909	482 680
Odhadu celkového počtu žen jako mezinárodních migrantů	6 887 508	7 986 849	8 952 343	9 610 296	10 532 755
Odhadu celkového počtu mužů jako mezinárodních migrantů	7 357 256	8 675 357	9 831 050	10 560 151	11 361 732
Počet mezinárodních migrantů z celkového počtu obyvatel [%]	3,4	3,8	4,1	4,3	4,5
Podíl žen na celkovém počtu mezinárodních migrantů [%]	48,4	47,9	47,7	47,7	48,1
Podíl uprchlíků na mezinárodním stěhování [%]	6,2	4,2	3,4	2,7	2,5
Podíl mezin. migrantů v této oblasti/regionu na celkovém počtu [%]	18,9	21,2	23,1	23,2	22,1

Upraveno podle: UN Population Division, 2006

Základní charakteristika mezinárodních migrací v Evropě v letech 1985, 1990, 1995, 2000 a 2005

Indikátor	1985	1990	1995	2000	2005
Odhad cel. mezinár. migrace	23 471 785	49 381 119	55 286 554	58 216 735	64 115 850
Odhad množství uprchlíků	881 800	1 317 763	3 004 855	2 486 718	2 015 932
Počet obyvatel k pololetí (v tisících)	489 868	721 390	727 885	728 462	728 389
Odhadu celkového počtu žen jako mezinárodních migrantů	11 472 293	26 054 101	29 158 218	31 063 667	34 264 611
Odhadu celkového počtu mužů jako mezinárodních migrantů	11 999 492	23 327 018	26 128 336	27 153 068	29 851 239
Počet mezinárodních migrantů z celkového počtu obyvatel [%]	4,8	6,9	7,6	8,0	8,8
Podíl žen na celkovém počtu mezinárodních migrantů [%]	48,9	52,8	52,7	53,4	53,4
Podíl uprchlíků na mezinárodním stěhování [%]	3,8	2,7	5,4	4,3	3,1
Podíl mezin. migrantů v této oblasti/regionu na celkovém počtu [%]	21,1	31,9	33,5	32,9	33,6

Upraveno podle: UN Population Division, 2006

Celkový počet mezinárodních migrantů ve vybraných letech ve státech EU: v Belgii, Dánsku, Finsku, Francii, Itálii, a Irsku

Rok	Belgie		Dánsko		Finsko		Francie		Itálie		Irsko	
	Celk. počet mezinár. migrantů	Celk. počet obyv. státu	Celk. počet mezinár. migrantů	Celk. počet obyv. státu	Celk. počet mezinár. migrantů	Celk. počet obyv. státu	Celk. počet mezinár. migrantů	Celk. počet obyv. státu	Celk. počet mezinár. migrantů	Celk. počet obyv. státu	Celk. počet mezinár. migrantů	Celk. počet obyv. státu
1960	441555	9153	84 212	4 581	31 904	4 430	3 507 213	45 684	752 346	50 200	73 019	2 834
1965	535 776	9 464	99 453	4 758	32 196	4 564	4 447 230	48 758	828 956	52 112	94 397	2 876
1970	679 891	9 656	117 453	4 929	32 220	4 606	5 210 336	50 772	913 368	53 822	130 411	2 954
1975	771 787	9 801	138 711	5 060	35 352	4 711	5 571 664	52 699	1 006 374	55 441	171 429	3 177
1980	865 323	9 859	163 815	5 123	38 221	4 780	5 890 633	53 880	1 108 852	56 434	223 238	3 401
1985	888 167	9 858	190 109	5 114	48 440	4 902	5 956 948	55 284	1 221 764	56 593	225 285	3 539
1990	899 357	9 967	220 193	5 140	60 969	4 986	5 906 752	56 735	1 346 174	56 719	229 924	3 515
1995	909 044	10 137	249 747	5 228	102 547	5 108	6 089 154	58 203	1 483 253	57 301	264 131	3 609
2000	879 262	10 304	304 249	5 340	134 135	5 177	6 277 189	59 278	1 634 290	57 715	384 872	3 801
2005	719 276	10 419	388 535	5 431	156 179	5 249	6 471 029	60 496	2 159 040	58 093	585 429	4 148

Upraveno podle: UN Population Division, 2006

Celkový počet mezinárodních migrantů ve vybraných letech ve státech EU: v Lucembursku, Německu, Nizozemí, Portugalsku, Rakousku a Řecku

Rok	Lucembursko		Německo		Nizozemí		Portugalsko		Rakousko		Řecko	
	Celk. počet mezinár. migrantů	Celk. počet obyv. státu	Celk. počet mezinár. migrantů	Celk. počet obyv. státu	Celk. počet mezinár. migrantů	Celk. počet obyv. státu	Celk. počet mezinár. migrantů	Celk. počet obyv. státu	Celk. počet mezinár. migrantů	Celk. počet obyv. státu	Celk. počet mezinár. migrantů	Celk. počet obyv. státu
1960	40 938	314	-	-	446 620	11 487	38 899	8 858	103 672	7 048	51 793	8 334
1965	52 470	332	-	-	341 683	12 295	62 870	8 999	128 672	7 271	68 707	8 551
1970	61 751	339	-	-	261 402	13 039	101 611	8 680	168 727	7 467	89 572	8 973
1975	75 393	359	-	-	343 752	13 666	164 226	9 093	217 409	7 579	123 472	9 047
1980	92 855	364	-	-	490 976	14 150	265 425	9 766	279 158	7 549	171 755	9 643
1985	103 740	367	-	-	761 421	14 492	346 140	10 011	282 880	7 578	309 231	9 934
1990	113 936	378	5 936 181	79 443	1 191 634	14 952	435 766	9 983	473 341	7 729	411 923	10 160
1995	135 205	405	9 092 443	81 661	1 386 821	15 459	527 901	10 030	717 164	8 047	548 718	10 657
2000	160 645	435	9 802 793	82 344	1 563 564	15 898	634 934	10 225	926 835	8 096	730 941	10 975
2005	173 645	465	10 143 626	82 689	1 638 104	16 299	763 668	10 495	1 233 546	8 189	973 677	11 120

Pozn: neuvedené údaje zdroj dat neuvádí

Upraveno podle: UN Population Division, 2006

Vývoj počtu dlouhodobě nebo trvale usazených cizinců v ČR 1990 – 1997

Typ pobytu	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Celkem	35 198	38 002	49 957	77 668	104 343	159 207	199 152	210 311
vízum nad 90 dnů ³⁵	7 695	9 204	20 428	46 070	71 179	119 965	152 764	153 514
trvalý pobyt	27 204	28 457	29 145	31 072	33 164	39 242	46 388	56 797
bez st. obč.	299	341	384	526	0	0	0	0

Upraveno podle: Zpráva Ministerstva vnitra ČR o migraci v roce 1999 a 2002, CZSO, 2006

Vývoj počtu dlouhodobě nebo trvale usazených cizinců v ČR 1998 – 2004

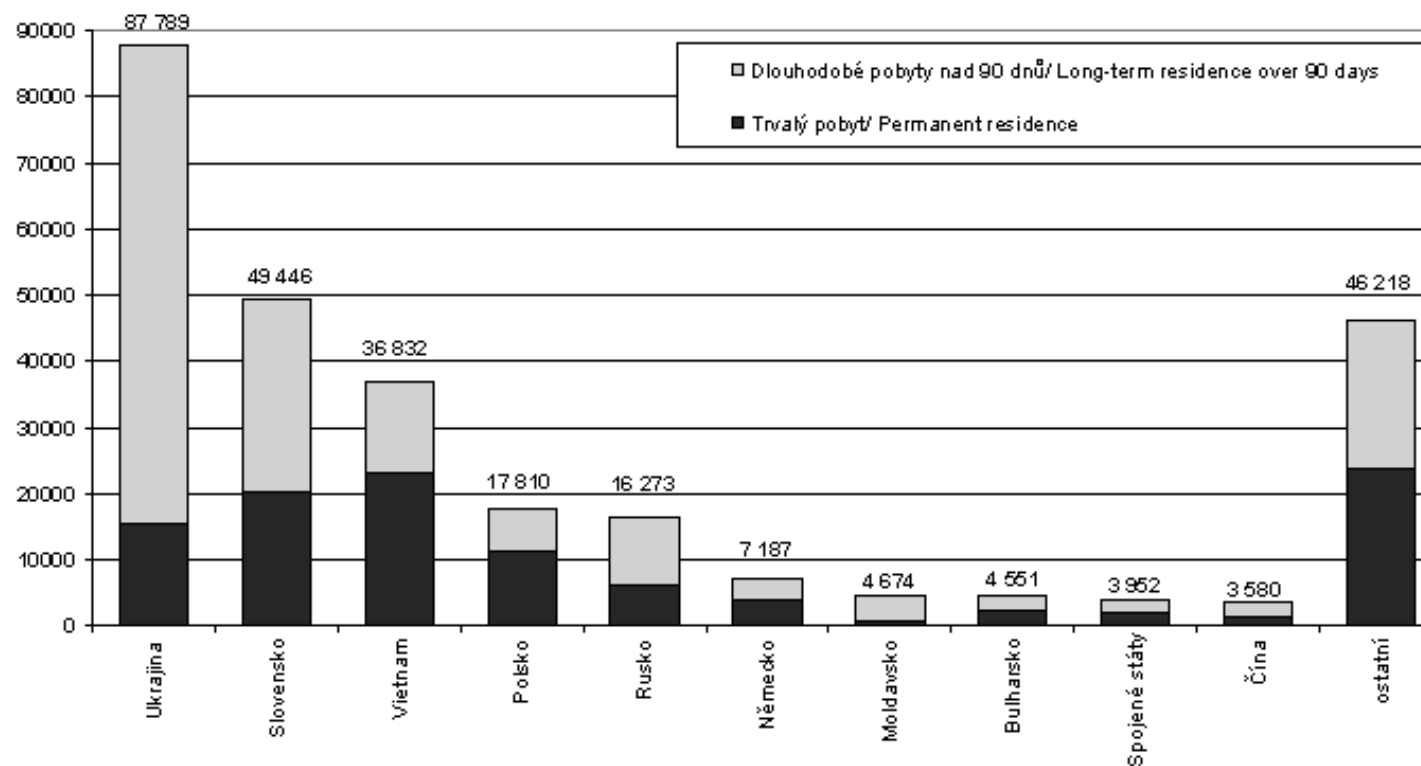
Typ pobytu	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	220 187	228 862	200 951	210 794	231 608	240 421	254 294
vízum nad 90 dnů	155 835	162 108	134 096	140 978	156 359	159 577	154 827
trvalý pobyt	64 352	66 754	66 855	69 816	75 249	80 844	99 467
bez st. obč.	0	0	0	0	0	0	0

Upraveno podle: Zpráva Ministerstva vnitra ČR o migraci v roce 1999 a 2002, CZSO, 2006

³⁵ Do roku 1999 se jednalo o dlouhodobý pobyt

**Srovnání počtu osob s trvalým pobytem a dlouhodobým pobytem nad 90 dnů
10 nejčastějších státních občanství cizinců v ČR (k 31.12.2005)**

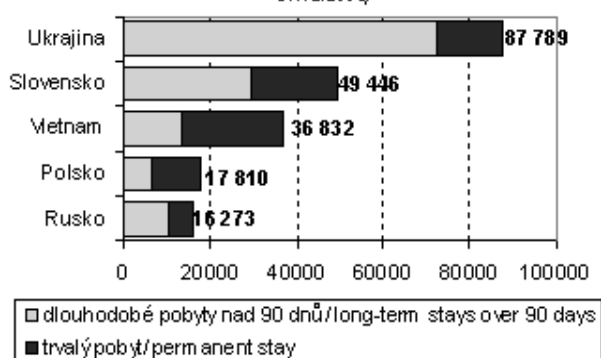
Comparison of number of foreigners holding permanent residence permits and long-term residence over 90 days by citizenship: top 10 countries of citizenship (31.12.2005)

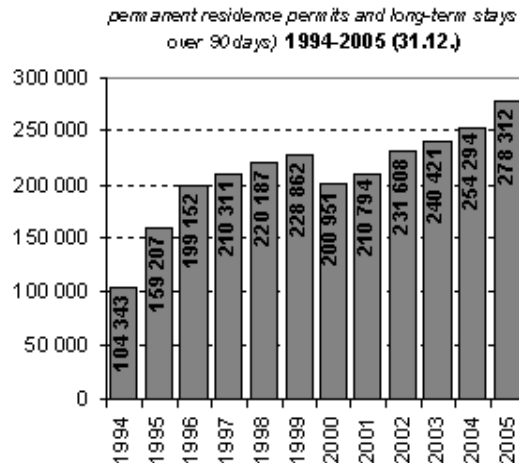
Srovnání počtu osob s trvalým pobytem a dlouhodobým pobytem nad 90 dnů v ČR v roce 2005 (top 10)
(Pramen: CZSO, 2006)

Cizinci s trvalým pobytem či s dlouhodobými pobyty nad 90 dnů; 5 nejčastějších státních občanství (31.12.2005)

(Foreigners holding permanent residence permits and long-term stays over 90 days by citizenship - top 5; 31.12.2005)

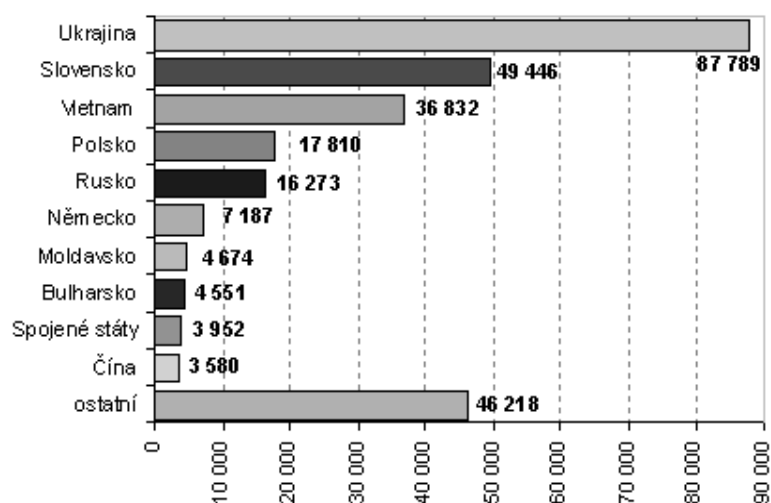
Cizinci s trvalým pobytem či s dlouhodobými pobyty nad 90 dnů v ČR (Foreigners holding permanent residence permits and long-term stays over 90 days) 1994-2005 (31.12.)

10 nejčastějších státních občanství cizinců s trvalým pobytem a dlouhodobými pobyty nad 90 dnů v ČR

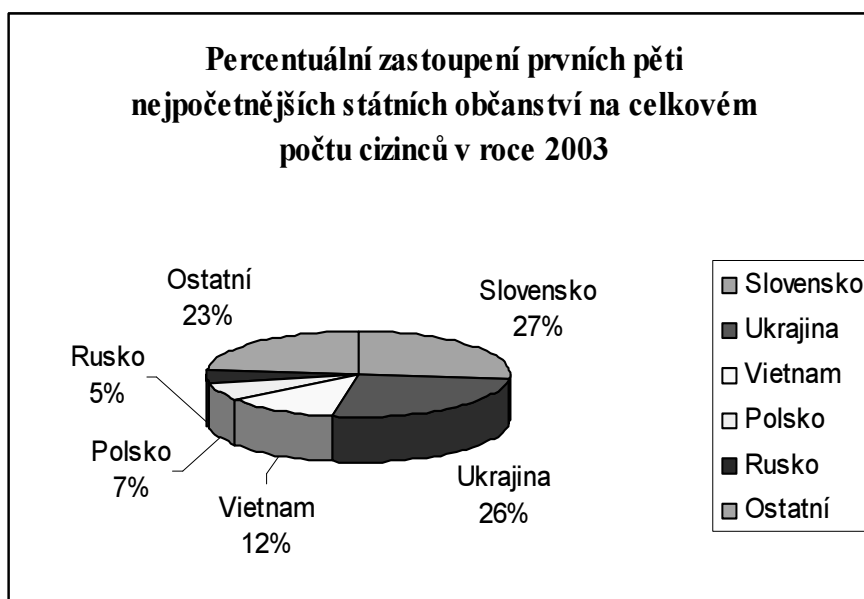
(Foreigners holding permanent residence permits and long-term stays over 90 days by citizenship - top 10)

(31.12.2005)

Bližší charakteristika cizinců s trvalým pobytem nebo s dlouhodobými pobyty (přechodné pobyty občanů EU a jejich rodinných příslušníků, víza nad 90 dnů a povolení k dlouhodobému pobytu občanů zemí mimo EU) k poslednímu dni roku 2005

(Pramen: CZSO, 2006)

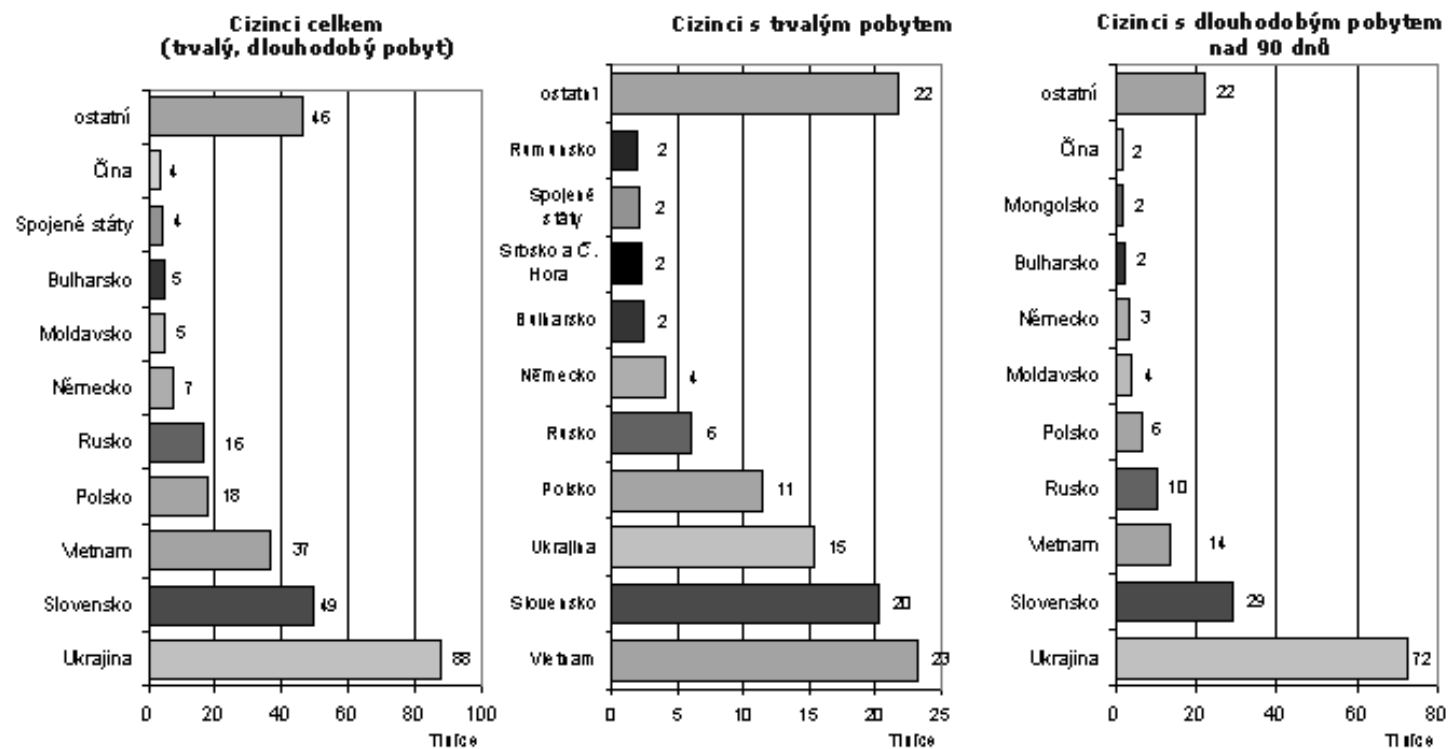

Percentuelní zastoupení prvních pěti nejpočetnějších státních občanství vyskytujících se v ČR na celkovém počtu cizinců v ČR v roce 2003

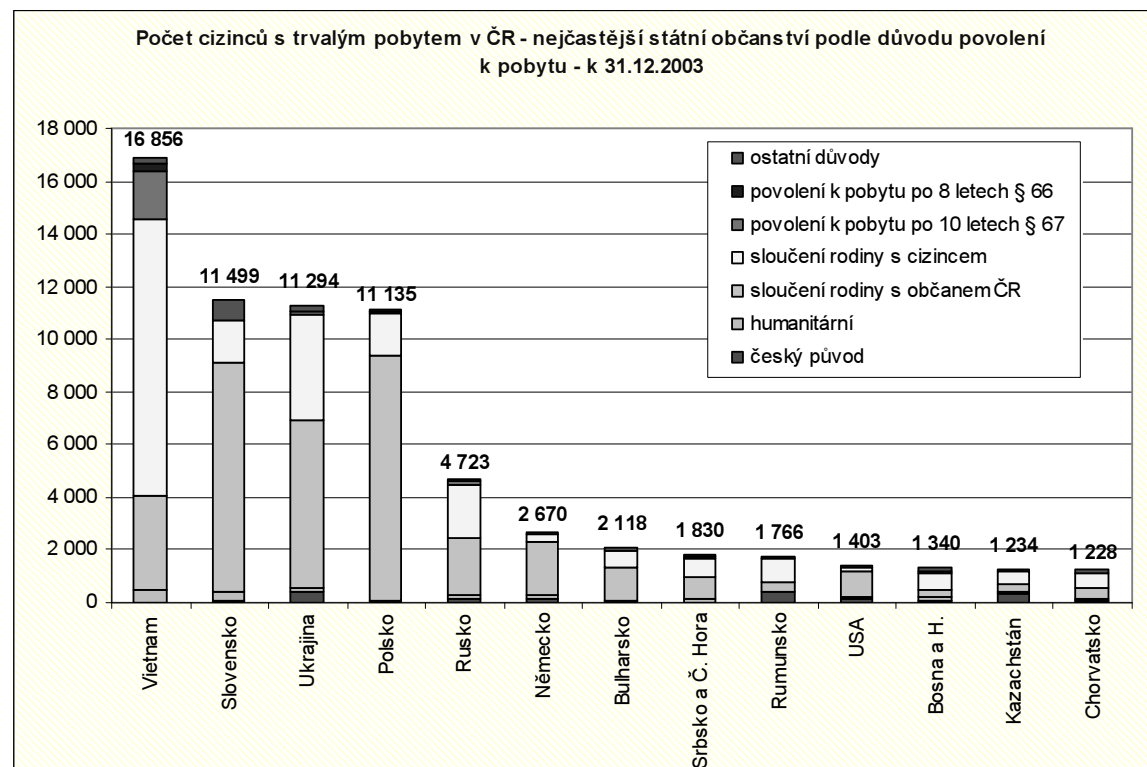
(Sestaveno podle: CZSO, 2006, podle Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR)

Cizinci v ČR podle typu pobytu a státního občanství (top 10) - 31.12.2005

Foreigners in the CR: by type of residence and citizenship; top 10 of citizenship; 31 December 2005

Cizinci v ČR podle typu pobytu a státního občanství (top 10) v roce 2005
(Pramen: CZSO, 2006)

Cizinci s trvalým pobytem v ČR v roce 2003 podle důvodu povolení k pobytu
(Pramen: CZSO, 2006)

Počet cizinců v ČR podle kraje v letech 1996 - 1999

Kraj / Rok	1996	1997	1998	1999
Celkem	199 151	210 111	220 187	228 862
Praha	61 203	59 021	57 204	65 161
Středočeský kraj	22 413	26 640	31 866	35 656
Jihočeský kraj	9 175	9 178	9 835	10 036
Plzeňský kraj	8 670	8 811	9 005	10 144
Karlovarský kraj	7 670	8 292	8 565	10 486
Ústecký kraj	13 985	15 013	17 540	16 996
Liberecký kraj	8 446	9 860	9 559	8 925
Královéhradecký kraj	8 418	9 070	9 208	8 543
Pardubický kraj	5 335	6 259	6 536	5 805
Vysočina	3 739	4 756	4 863	4 594
Jihomoravský kraj	14 723	17 287	18 764	18 945
Olomoucký kraj	6 037	5 806	6 872	6 624
Zlínský kraj	6 558	6 878	7 128	6 504
Moravskoslezský kraj	22 779	23 240	23 242	20 443

Upraveno podle: CZSO, 2006 (podle Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR)

Počet cizinců v ČR podle kraje v letech 2000 - 2005

Kraj / Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Celkem	200 951	210 794	231 608	240 421	254 294	278 312
Praha	57 583	61 477	70 978	69 115	77 922	89 911
Středočeský kraj	26 993	26 418	27 038	29 847	31 127	35 296
Jihočeský kraj	8 088	7 920	8 698	9 660	9 954	10 583
Plzeňský kraj	8 913	9 785	10 815	12 687	12 530	13 183
Karlovarský kraj	10 439	11 944	13 198	13 563	14 729	14 432
Ústecký kraj	14 427	14 830	16 180	16 883	19 731	22 121
Liberecký kraj	8 794	8 861	9 069	9 849	10 672	11 671
Královéhradecký kraj	8 117	8 603	9 386	9 269	9 852	11 291
Pardubický kraj	5 648	6 375	6 623	5 807	5 863	6 414
Vysočina	4 198	4 748	5 246	5 961	5 883	6 168
Jihomoravský kraj	16 813	17 756	20 039	22 668	23 913	24 220
Olomoucký kraj	6 197	6 182	6 910	7 038	7 103	7 495
Zlínský kraj	7 057	7 714	8 262	8 115	6 374	5 926
Moravskoslezský kraj	17 684	18 181	19 166	19 959	18 329	19 331
Nezjištěno	-	-	-	-	312	270

Upraveno podle: CZSO, 2006 (podle Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR)

Saldo stěhování podle krajů ČR

Území	Saldo stěhování	Celkem přistěhovaných	Celkem cizinců
Hlavní město Praha	18547	25203	89911
Středočeský kraj	5456	7045	35296
Jihočeský kraj	2639	2941	10583
Plzeňský kraj	2107	2512	13183
Karlovarský kraj	1460	1668	14432
Ústecký kraj	3049	4299	22121
Liberecký kraj	1765	2218	11671
Královéhradecký kraj	1930	2455	11291
Pardubický kraj	1298	1586	6414
Vysočina	1414	1563	6168
Jihomoravský kraj	2891	4281	24220
Olomoucký kraj	1048	1390	7495
Zlínský kraj	695	1019	5926
Moravskoslezský kraj	1449,00	2114,00	19331,00

Pramen: Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR

Počet cizinců k 1.1. posledního dostupného roku v současných státech EU³⁶

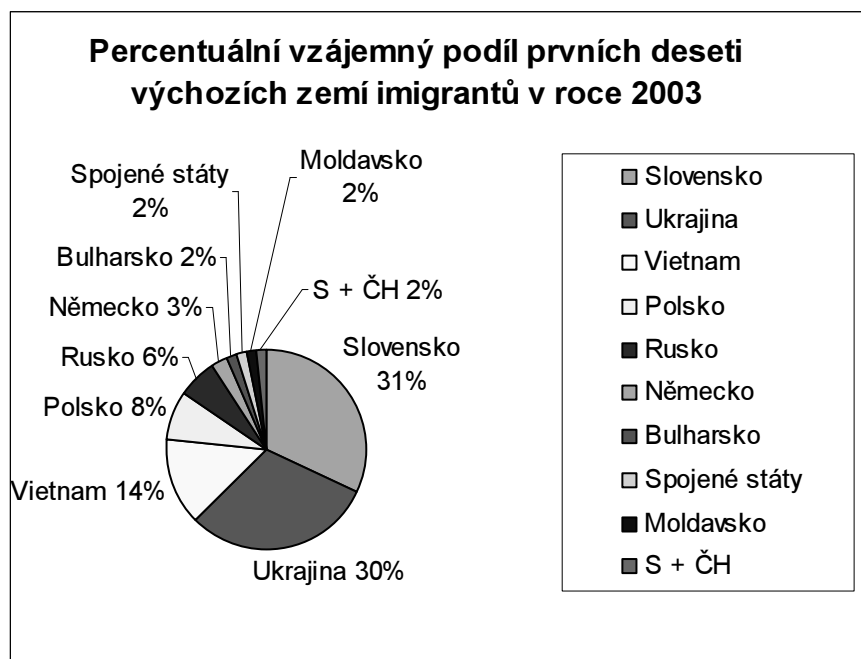
Země EU 25	Rok	Počet cizinců v tisících	Podíl na celkovém obyvatelstvu [%]
Belgie	1996	909,8	9,0
Česká republika	2005 ³⁷	278,3	2,7
Dánsko	2004	271,2	5,0
Německo	2003	7 334,8	8,9
Řecko	1996	155,5	1,5
Španělsko	2004	2 772,2	6,6
Francie	1991	3 608,0	6,3
Irsko	2003	215,4	5,4
Itálie	2002	1 334,9	2,3
Kypr	2004	83,5	10,2
Lotyšsko	2004	33,3	1,4
Lucembursko	2004	174,2	38,6
Maďarsko	2004	130,1	1,3
Malta	2004	11,0	2,7
Nizozemsko	2004	702,2	4,3
Rakousko	2004	766,2	9,4
Polsko	2002	40,7	0,1
Portugalsko	2004	250,7	2,4
Slovinsko	2004	45,3	2,3
Finsko	2004	107,0	2,0
Švédsko	2004	476,1	5,3
Spojené království	2004	2 794,0	4,8

Pozn.: Údaje za Estonsko, Litvu a Slovenko zdroj neuvádí

Upraveno podle: CZSO, 2005 (podle Council of Europe: Recent demographic developments in Europe 2004)

³⁶ Cizinec – podle doporučení OSN (osob, která má v této zemi místo obvyklého pobytu a zároveň má státní příslušnost jiné země).

³⁷ U České republiky je výjimka – k datu 31.12.2005

Percentuální vzájemný podíl prvních deseti výchozích zemí imigrantů v roce 2003 (Sestaveno podle: CZSO, 2006)

Zahraniční migrace - vystěhovalí z České republiky celkem a do jednotlivých států EU od roku 1990 – 2004

Území/Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Celkem
Celkem	4113	3896	468	7424	265	541	728	805	1241	1136	1263	21469	32389	34226	34818	144782
Celkem do EU	1316	2104	327	7369	211	438	574	647	1069	943	1047	10888	18597	22183	25018	92731
Celkem do EU vyjma Slovensko	1316	2104	327	137	155	298	570	387	713	607	634	2177	4142	3921	3866	21354
Podíl vystěhovyných do EU [%]	32,00	54,00	69,87	99,26	79,62	80,96	78,85	80,37	86,14	83,01	82,90	50,71	57,42	64,81	71,85	x
Podíl vystěhovyných do EU [%] vyjma stěhování na Slovensko	32,00	54,00	69,87	1,85	58,49	55,08	78,30	48,07	57,45	53,43	50,20	10,14	12,79	11,46	11,10	x
Belgie	11	15	3	0	0	4	4	7	11	15	8	45	52	78	95	348
Dánsko	18	14	1	2	0	2	1	6	5	3	2	18	56	47	29	204
Estonsko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	2	6	12
Finsko	1	1	1	0	1	0		0	1	0	1	20	39	57	59	181
Francie	65	97	5	2	0	5	7	7	18	19	6	128	289	283	323	1254
Irsko	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	41	31	51	128
Itálie	119	54	7	3	14	13	20	23	39	33	34	146	211	197	208	1121
Kypr	0	0	3	1	1	0	0	1	0	0	0	10	24	32	21	93
Litva	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	20	13	21	57
Lotyšsko	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	8	12	13	34
Lucembursko	6	2	1	0	1	1	2	2	0	2	2	5	5	6	6	41
Maďarsko	4	5	2	5	0	0	0	2	5	2	1	30	37	35	35	163
Malta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	3	5	0	11
Německo	80	1333	205	79	108	195	207	237	345	361	379	701	1087	950	961	7228
Nizozemsko	116	0	3	3	5	0	7	6	22	16	20	103	159	149	128	737
Polsko	34	34	21	8	3	10	23	11	22	8	19	437	1117	1040	1011	3798
Portugalsko	4	1	0	1	0	0	57	0	1	0	1	3	8	27	31	134
Rakousko	226	182	29	26	16	41	11	59	137	92	93	235	377	315	330	2169
Řecko	226	167	24	2	1	3	213	5	10	8	12	90	77	66	50	954
Slovensko	7674	7324	6823	7232	56	140	4	260	356	336	413	8711	14455	18262	21152	93198
Slovinsko	0	0	0	0	1	2	4	0	0	0	0	6	19	9	13	54
Spojené království	265	93	3	4	1	16	14	15	90	34	37	153	389	454	379	1947
Španělsko	4	11	2	0	0	3	0	2	2	7	13	14	64	70	64	256
Švédsko	137	91	17	1	3	3	0	4	4	5	4	29	57	43	32	430

Pozn.: Symbol „x“ označuje nesmyslný a nelogický údaj v případě doplnění

Pramen: Pohyb obyvatelstva v České republice v roce 1990 - 2003. ČSÚ, Praha 1991 – 2004, Pohyb obyvatelstva ČR. Praha, Český statistický úřad 2006.

Zahraniční migrace - přistěhovalí do České republiky celkem a z jednotlivých států EU od roku 1990 – 2004

Území/Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Celkem
Celkem	2338	5762	7332	12900	10207	10540	10857	12880	10728	9910	7802	12918	44679	60015	50804	269672
Celkem z EU	554	2472	3234	9746	6766	6303	5484	4924	7086	4444	3949	4631	18182	29756	22156	129687
Celkem z EU vyjma Slovensko	554	2472	3234	2470	2690	2458	5461	1836	4199	1209	1123	1553	4856	5371	6368	45854
Podíl přistěhovalých z EU [%]	23,70	42,90	44,11	75,55	66,29	59,80	50,51	38,23	66,05	44,84	50,62	35,85	40,69	49,58	43,61	x
Podíl přistěhovalých z EU [%] vyjma stěhování na Slovensko	23,70	42,90	44,11	19,15	26,35	23,32	50,30	14,25	39,14	12,20	14,39	12,02	10,87	8,95	12,53	x
Belgie	9	30	32	24	29	25	36	23	29	30	18	26	80	80	100	571
Dánsko	6	30	16	16	12	11	11	10	12	10	16	9	51	65	44	319
Estonsko	0	0	1	0	2	4	2	2	0	2	0	2	9	4	8	36
Finsko	0	2	6	4	11	9	6	4	0	5	3	8	34	55	51	198
Francie	23	94	92	88	80	79	64	57	46	62	43	54	340	462	413	1997
Irsko	2	4	2	0	0	0	0	4	2	4	4	3	45	45	54	169
Itálie	44	103	207	168	169	123	143	126	107	74	78	105	253	274	337	2311
Kypr	0	0	2	3	13	5	0	1	3	3	1	2	12	35	1	81
Litva	0	0	3	2	2	2	2	7	3	5	3	4	20	27	56	136
Lotyšsko	0	0	3	2	4	2	5	1	3	2	4	5	8	17	18	74
Lucembursko	3	3	6	7	5	22	8	3	2	0	1	6	5	3	1	75
Maďarsko	12	18	37	40	26	51	1	49	16	13	6	8	59	58	68	462
Malta	1	1	0	0	0	0	16	0	0	0	0	1	5	3	2	29
Německo	35	1286	1671	1391	1374	14	942	859	688	560	537	470	987	1228	1749	13791
Nizozemsko	24	59	83	58	73	1198	65	53	51	28	32	57	224	245	269	2519
Polsko	213	219	195	108	223	307	221	175	136	133	102	456	1679	1653	1806	7626
Portugalsko	2	6	5	0	4	2	2	4	5	2	0	3	23	31	22	111
Rakousko	58	255	444	281	314	241	201	178	144	122	102	131	339	339	476	3625
Řecko	51	79	118	90	137	134	93	55	1	42	21	28	61	57	66	1033
Slovensko	10073	8334	11740	7276	4076	3845	3450	3088	2887	3235	2826	3078	13326	24385	15788	117407
Slovinsko		0	9	1	9	20	23	27	2887	10	5	4	21	16	17	3049
Spojené království	31	181	167	106	100	112	111	102	9	68	103	117	489	488	636	2820
Španělsko	7	20	18	11	21	20	13	11	12	9	12	8	42	103	90	397
Švédsko	33	82	117	70	82	77	69	85	43	25	32	46	70	83	84	998

Pozn.: Symbol „x“ označuje nesmyslný a nelogický údaj v případě doplnění

Pramen: Pohyb obyvatelstva v České republice v roce 1990 - 2003. ČSÚ, Praha 1991 – 2004, Pohyb obyvatelstva ČR. Praha, Český statistický úřad 2006.

Vystěhovalí a přistěhovalí z/do ČR v období 1990 – 2004 celkem, v letech 1995 – 1999 a 2000 – 2005

Území	Přistěhovalí v letech				Vystěhovalí v letech			
	1990 - 2004	1990 - 1994	1995 - 1999	2000 - 2004	1990 - 2004	1990 - 1994	1995 - 1999	2000 - 2004
Belgie	571	124	143	304	348	29	41	278
Dánsko	319	80	54	185	204	35	17	152
Estonsko	36	3	10	23	12	0	0	12
Finsko	198	23	24	151	181	4	1	176
Francie	1997	377	308	1312	1254	169	56	1029
Írsko	169	8	10	151	128	4	0	124
Itálie	2311	691	573	1047	1121	197	128	796
Kypr	81	18	12	51	93	5	1	87
Litva	136	7	19	110	57	0	0	57
Lotyšsko	74	9	13	52	34	0	1	33
Lucembursko	75	24	35	16	41	10	7	24
Maďarsko	462	133	130	199	163	16	9	138
Malta	29	2	16	11	11	0	2	9
Německo	13791	5757	3063	4971	7228	1805	1345	4078
Nizozemsko	2519	297	1395	827	737	127	51	559
Polsko	7626	958	972	5696	3798	100	74	3624
Portugalsko	111	17	15	79	134	6	58	70
Rakousko	3625	1352	886	1387	2169	479	340	1350
Řecko	1033	475	325	233	954	420	239	295
Slovensko	117407	41499	16505	59403	93198	29109	1096	62993
Slovinsko	3049	19	2967	63	54	1	6	47
Spojené království	2820	585	402	1833	1947	366	169	1412
Španělsko	397	77	65	255	256	17	14	225
Švédsko	998	384	299	315	430	249	16	165

Pramen: Pohyb obyvatelstva v České republice v roce 1990 - 2003. ČSÚ, Praha 1991 – 2004, Pohyb obyvatelstva ČR. Praha, Český statistický úřad 2006.

Migrační saldo a objem migrace v ČR v období 1990 – 2004 celkem, v letech 1995 – 1999 a 2000 – 2005

Území	Objem migrace v letech				Migrační saldo v letech			
	1990 - 2004	1990 - 1994	1995 - 1999	2000 - 2004	1990 - 2004	1990 - 1994	1995 - 1999	2000 - 2004
Belgie	919	153	184	582	223	95	102	26
Dánsko	523	115	71	337	115	45	37	33
Estonsko	48	3	10	35	24	3	10	11
Finsko	379	27	25	327	17	19	23	-25
Francie	3251	546	364	2341	743	208	252	283
Írsko	297	12	10	275	41	4	10	27
Itálie	3432	888	701	1843	1190	494	445	251
Kypr	174	23	13	138	-12	13	11	-36
Litva	193	7	19	167	79	7	19	53
Lotyšsko	108	9	14	85	40	9	12	19
Lucembursko	116	34	42	40	34	14	28	-8
Maďarsko	625	149	139	337	299	117	121	61
Malta	40	2	18	20	18	2	14	2
Německo	21019	7562	4408	9049	6563	3952	1718	893
Nizozemsko	3256	424	1446	1386	1782	170	1344	268
Polsko	11424	1058	1046	9320	3828	858	898	2072
Portugalsko	245	23	73	149	-23	11	-43	9
Rakousko	5794	1831	1226	2737	1456	873	546	37
Řecko	1987	895	564	528	79	55	86	-62
Slovensko	210605	70608	17601	122396	24209	12390	15409	-3590
Slovinsko	3103	20	2973	110	2995	18	2961	16
Spojené království	4767	951	571	3245	873	219	233	421
Španělsko	653	94	79	480	141	60	51	30
Švédsko	1428	633	315	480	568	135	283	150

Pramen: Pohyb obyvatelstva v České republice v roce 1990 - 2003. ČSU, Praha 1991 – 2004, Pohyb obyvatelstva ČR za rok 2004. Praha, Český statistický úřad 2006.

Zahraniční migrace – vystěhovalí z jednotlivých států EU do České republiky celkem od roku 1990 – 2004 (zdrojem statistiky zemí původu)

Území/Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	Celkem (1990 – 2004)
Belgie	-	-	-	38	-	-	-	-	-	-	-	-	38
Dánsko	-	-	-	103	108	121	95	117	111	123	113	140	1031
Německo	-	-	-	14375	-	9598	8963	8776	7500	7864	9368	9304	75748
Estonsko	-	-	-	1	-	2	-	3	0	1	-	-	7
Španělsko	-	0	-	0	-	-	-	0	0	0	0	-	0
Irsko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Itálie	-	-	-	-	-	-	137	16	-	-	24	-	177
Kypr	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	:	-	0
Litva	-	-	-	5	-	1	1	5	1	0	0	-	13
Lotyšsko	-	-	8	3	-	1	-	0	0	:	5	-	17
Lucembursko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Maďarsko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Malta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	-	0
Nizozemí	-	-	-	197	173	194	241	175	240	243	185	167	1815
Rakousko	-	-	-	-	-	-	1535	1732	1548	1392	1148	1598	8953
Polsko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	57	57
Portugalsko	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0	-	0
Slovinsko	3	1	2	1	2	-	-	0	-	4	42	-	55
Slovensko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	208	310	398	916
Finsko	-	-	-	51	17	5	28	14	14	33	36	26	224
Švédsko	-	-	-	60	62	96	56	79	107	60	74	72	666
Velká Británie	-	-	-	2000	-	0	2000	0	570	2875	1883	-	9328

Pozn.: Symbol „-“ označuje chybějící údaj (zdroj ho neuvádí), symbol „0“ označuje nulové hodnoty (jev se nevyskytuje)

Pramen: Eurostat

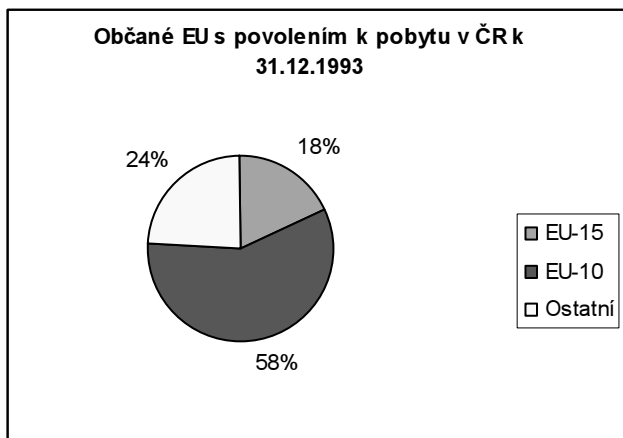
Zahraniční migrace - přistěhovalí do České republiky z jednotlivých států EU od roku 1990 – 2004 (zdrojem statistiky zemí původu)

Území/Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	Celkem za uvedené roky
Belgie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Dánsko	-	-	-	115	113	112	137	114	146	138	159	197	1231
Německo	-	-	-	11602	-	10832	9596	8448	8632	10326	12252	12206	83894
Estonsko	-	-	-	-	1	2	-	1	0	0	-	-	4
Řecko	-	-	-	-	-	112	114	130	91	-	-	-	447
Španělsko	-	-	-	1	11	11	13	56	74	125	458	529	1278
Francie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Irsko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Itálie	-	-	-	-	-	-	710	211	-	-	422	-	1343
Kypr	-	-	-	-	-	-	-	27	56	26	102	224	435
Litva	-	-	4	-	-	-	0	1	4	0	1	0	10
Lotyšsko	-	-	3	-	1	-	2	3	0	0	1	13	23
Lucembursko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Maďarsko	-	-	-	-	-	-	-	6	8	4	-	-	18
Malta	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0	0
Nizozemí	-	-	-	299	187	250	293	355	500	368	445	537	3234
Rakousko	-	-	-	-	-	-	1415	1507	1599	1684	1605	1628	9438
Polsko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40	40
Portugalsko	-	-	5	12	5	8	8	7	1	17	14	8	85
Slovinsko	2	-	4	2	4	6	1	0	1	2	23	1	46
Slovensko	-	-	-	-	-	-	-	-	777	856	1268	990	3891
Finsko	-	-	-	29	9	10	11	15	32	28	50	42	226
Švédsko	-	-	0	25	72	104	62	82	115	107	115	130	812
Velká Británie	-	-	-	-	1000	-	1000	-	0	2788	1248	279	6315

Pozn.: Symbol „-“ označuje chybějící údaj (zdroj ho neuvádí), symbol „0“ označuje nulové hodnoty (jev se nevyskytuje)

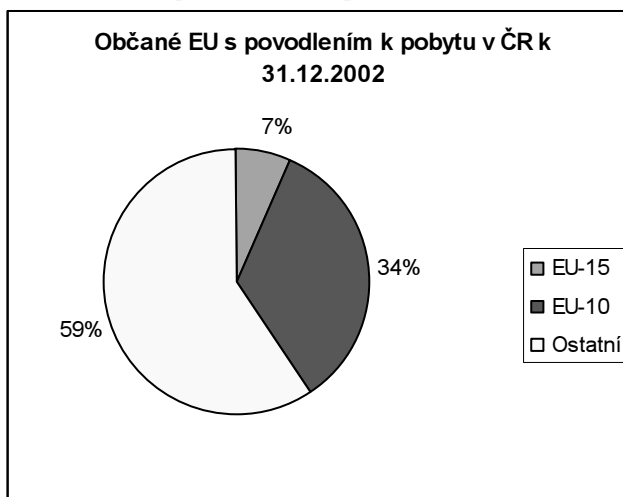
Pramen: Eurostat

Občané EU s povolením k pobytu v ČR v roce 1993

Sestaveno podle: Pohyb obyvatelstva v České republice v roce 1990 - 2003. ČSÚ, Praha 1991 – 2004, Pohyb obyvatelstva ČR za rok 2004. Praha, Český statistický úřad 2006.

Občané EU s povolením k pobytu v ČR v roce 2002

Sestaveno podle: Pohyb obyvatelstva v České republice v roce 1990 - 2003. ČSÚ, Praha 1991 – 2004, Pohyb obyvatelstva ČR za rok 2004. Praha, Český statistický úřad 2006.

Vzájemný podíl zastoupení osob přistěhovaných z EU [%] v roce 2004

Stát	Počet přistěhovaných [%]	Stát	Počet přistěhovaných [%]
Belgie	0,45	Malta	0,01
Dánsko	0,20	Německo	7,89
Estonsko	0,04	Nizozemsko	1,21
Finsko	0,23	Polsko	8,15
Francie	1,86	Portugalsko	0,10
Irsko	0,24	Rakousko	2,15
Itálie	1,52	Řecko	0,30
Kypr	0,00	Slovensko	71,26
Litva	0,25	Slovinsko	0,08
Lotyšsko	0,08	Velká Brit.	2,87
Lucembursko	0,00	Španělsko	0,41
Maďarsko	0,31	Švédsko	0,38

Sestaveno podle: Pohyb obyvatelstva v České republice v roce 1990 - 2003. ČSÚ, Praha 1991 – 2004, Pohyb obyvatelstva ČR za rok 2004. Praha, Český statistický úřad 2006.